

**การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตสาธารณะของ
นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบาลีไตรยมอุดมศึกษา วัดโพธาราม
จังหวัดนครสวรรค์**

Social Studies Learning Management for Developing Public-Spirit of
Grade 7 Students at Pali Triam Udom Suksa School, Wat Photharam,
Nakhon Sawan Province

สามเณรธนพนธ์ เพ็ชรกระต่าย¹ พาณินี สาสนันท์² ธนากร จันทน์นาม³ และสมภพ ฤกษ์ดี⁴
Thanaphon Phetkrai, Phaninee Sasanan, Thanakorn Jannam and Somphop Roekd

Received: September 03, 2025

Revised: October 12, 2025

Accepted: November 30, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) จัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบาลีไตรยมอุดมศึกษา วัดโพธาราม จังหวัดนครสวรรค์ และ 2) ประเมินผลการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบาลีไตรยมอุดมศึกษา วัดโพธาราม จังหวัดนครสวรรค์ เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบาลีไตรยมอุดมศึกษาวัดโพธาราม จำนวน 12 รูป โดยเครื่องมือใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบประเมินจิตสาธารณะ 2) โปรแกรม

¹⁻⁴ นักวิชาการอิสระ; Independent Scholar

Corresponding author, e-mail: k.pm2a57210566@gmail.com

พัฒนาจิตสาธารณะทั้งหมด 12 กิจกรรม โดยแต่ละกิจกรรมนั้นมีการตอบคำถาม ใบงานเพื่อวัดประเมินความรู้ ผลการวิจัย พบว่า 1) การบูรณาการเข้าร่วมกันเป็นการนำจิตสาธารณะเข้ามาเพื่อให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นั้นได้รับรู้ รับทราบในหลักหรือแนวคิดจิตสาธารณะเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นการสังเกตใช้วิดีโอในการบรรยายเนื้อหาในเรื่องจิตสาธารณะโดยโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะ มีทั้งหมด 12 กิจกรรม มีดังนี้คือ (1) เรื่อง รอบ ๆ ตัวฉัน (2) เรื่อง ปัญหานี้แหละ ใช่เลย (3) ช่วยกันดูแล (4) ยึดมั่นในหน้าที่ (5) สิทธิของฉันและเธอ (6) หัวใจอาสา (7) สิ่งที่ได้เรียนรู้ (8) คุณค่าที่สอดคล้อง (9) สัญญาใจ (10) ส่งต่อความรัก (11) ภารกิจแห่งรักและรับใช้ และ (12) สานต่อความดี และ 2) หลังจากที่นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในจิตสาธารณะมากขึ้นและสามารถนำหลักจิตสาธารณะไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

คำสำคัญ: วิชาสังคมศึกษา, จิตสาธารณะ, โรงเรียนบาลีไตรมูขุมศึกษาวัดโพธาราม

Abstract

This research aimed to: (1) implement social studies learning to develop public-mindedness among Grade 7 students at Pali Triam Udom Suksa School, Wat Photharam, Nakhon Sawan Province, and (2) evaluate the effectiveness of this learning in fostering public-mindedness. The study was conducted using an action research approach. The population consisted of 12 Grade 7 students during the first semester of the 2024 academic year. The research instruments included: (1) a public-mindedness assessment form, and (2) a public-mindedness development program comprising 12 activities. Each activity included questions and worksheets to assess students' knowledge and understanding. The findings revealed that: (1) integrating public-mindedness into social studies learning enabled students to become aware

of and understand its principles and concepts for practical application in daily life. Videos were used to present content through the 12-activity program, which included: (1) Around Me, (2) This Problem, Exactly!, (3) Caring Together, (4) Commitment to Duty, (5) My Rights and Yours, (6) Volunteer Spirit, (7) Lessons Learned, (8) Aligned Values, (9) Heartfelt Promise, (10) Passing on Love, (11) Mission of Love and Service, and (12) Continuing Goodness; and (2) after participating in the program, students demonstrated increased knowledge and understanding of public-mindedness and were able to apply its principles effectively in their daily lives.

Keywords: Social Studies, Public-Mindedness, Pali Triam Udom Suksa School; Wat Photharam

บทนำ

จากหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ได้ระบุความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมไว้ว่าเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทุกคนต้องเรียน เพราะกลุ่มสาระการเรียนรู้นี้ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้รับผิดชอบต่อสังคมของผู้เรียน จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่มุ่งพัฒนาพฤติกรรมให้ผู้เรียนตระหนักในสิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีมีวินัย มีค่านิยมที่ดี มีความเจริญเติบโตทางจิตวิญญาณ มีจิตสาธารณะ และทำประโยชน์ต่อส่วนรวมและในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2551 ได้กำหนดให้จิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ผู้เรียนพึงมี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) จะเห็นได้ว่าจิตสาธารณะถือเป็นคุณธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งที่ประชาชนทุกคนควรมี โดยควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับประชาชนทุกวัย และทุกอาชีพ

จิตสาธารณะ ถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งหากประชาชนในชาติขาดจิตสาธารณะแล้ว จะส่งผลกระทบกับสังคมเป็นวงกว้าง ดังที่ กรรยา พรณ (2559) ได้กล่าวว่า หากประชาชนขาดจิตสาธารณะจะทำให้ความสามัคคีในครอบครัวลดลง มีการเปิดเบื่อนองครที่เราทำงานอยู่ ด้วยการแบ่งพรรคแบ่งพวกกัน นำสมบัติของส่วนรวมมาเป็นของตน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม จึงได้เครื่องมือที่จะนำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้โดยใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะ ซึ่งจะทดลองจากโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะ ของมลธวัฒน์ กิจสวัสดิ์ (2561) ซึ่งการพัฒนาจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในครั้งนี้ เป็นการพัฒนาจิตสาธารณะทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านอารมณ์ ความคิดและพฤติกรรม ซึ่งเป็นการให้นักเรียนรักษาทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่นสมบัติของส่วนรวมเหมือนของตนเอง รู้หน้าที่ของตน คิดเพื่อส่วนรวมและแสดงออกด้วยการรับใช้สังคม ด้วยความสามารถของตนเองอย่างเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทนโดย คิดทำให้ได้โปรแกรมที่สามารถพัฒนาได้ทั้งความคิด อารมณ์และพฤติกรรมของการมีจิตสาธารณะในวัยรุ่น ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้วัยรุ่นใช้ทักษะการคิด ในการคิดเพื่อส่วนรวมและช่วยเหลือสังคมอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมอารมณ์ร่วมของวัยรุ่น ให้วัยรุ่นมีอารมณ์ร่วมรู้สึกกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) และมีอารมณ์ที่คงทนต่อการเห็นคุณค่าของจิตสาธารณะ ด้วยโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะ ที่ผู้วิจัยนำมาพัฒนาปรับใช้ให้เหมาะสมกับนักเรียน ซึ่งโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะนี้ ได้นำไปใช้กับนักเรียนโรงเรียนนักบุญเปโตร ผลการทดลองใช้โปรแกรม พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนจิตสาธารณะหลังการทดลองและในระยะติดตามผล สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

โรงเรียนบาลีไตรปิฎกมณฑลอุดรศึกษาวัดโพธารามได้มีกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมจิตสาธารณะในโรงเรียนและมีการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในด้านจิตสาธารณะ 1 วันต่อสัปดาห์ เป็นการบูรณาการให้เข้ากับวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ให้นักเรียนได้เกิดจิตวิญญาณในด้านจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นในจิตใจของนักเรียนและยังเป็นนโยบายของท่านผู้บริหารที่ต้องการให้นักเรียนมีจิตสาธารณะมากขึ้นคณะครูจึงได้จัดทำแบบบันทึกบำเพ็ญประโยชน์/จิตสาธารณะให้กับนักเรียนเพื่อบันทึกสิ่งที่ได้ทำมาว่ามีอะไรบ้างและเป็นการให้คะแนนในกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อการพัฒนาจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบาลีไตรปิฎกมอศึกษา วัดโพธาราม จังหวัดนครสวรรค์ โดยหวังว่าจะเป็นข้อมูลสารสนเทศอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา และสถาบันศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อประเมินผลการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบาลีไตรปิฎกมอศึกษาวัดโพธาราม จำนวน 12 รูป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบวัดจิตสาธารณะและโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะของมจรวัฒน์ กิจสวัสดิ์ (2561) โดยมีรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

1. แบบวัดจิตสาธารณะ “แบบวัดฉันกับสังคม” โดยวัดตามองค์ประกอบของจิตสาธารณะทั้ง 4 ด้าน ครอบคลุมด้าน ความคิด ความรู้ สึกและพฤติกรรมของจิตสาธารณะ เป็นแบบวัดที่ผู้ วิจัยสร้างขึ้นเอง มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 6 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงและไม่จริงเลย จำนวน 45 ข้อ นักเรียนที่ได้คะแนนจากแบบวัดมาก แสดงว่าเป็นนักเรียนที่มีจิตสาธารณะมากกว่านักเรียนที่ได้คะแนนจากแบบวัดน้อยกว่า

2. โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะ ประกอบด้วย กิจกรรมทั้งสิ้น 12 กิจกรรมแต่ละกิจกรรมสร้างโดยใช้แนวคิดการพัฒนาจิตพิสัย 5 ขั้นตอน และบางกิจกรรมใช้เทคนิคเพิ่มเติมได้แก่ การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning)

และการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา เหมาะกับช่วงวัยพัฒนาการของวัยรุ่นที่สามารถพัฒนาจิต
 สาธารณะ ได้ทั้งความคิด อารมณ์และพฤติกรรมและองค์ประกอบของจิตสาธารณะ ซึ่งกิจกรรมที่
 นำไปทดลองใช้ คือ กิจกรรมครั้งที่ 1 รอบ ๆ ตัวฉัน กิจกรรมที่ 2 ปัญหาฉันแหละ ไขเลย
 กิจกรรมที่ 3 ช่วยกันดูแล กิจกรรมที่ 4 ยึดมั่นในหน้าที่ กิจกรรมที่ 5 สิทธิของฉันและเธอ กิจกรรม
 ที่ 6 หัวใจอาสา กิจกรรมที่ 7 สิ่งที่ได้เรียนรู้ กิจกรรมที่ 8 คุณค่าที่สอดคล้อง กิจกรรมที่ 9 สัญญาใจ
 กิจกรรมที่ 10 ส่งต่อความรัก กิจกรรมที่ 11 ภารกิจแห่งรักและรับใช้ กิจกรรมที่ 12 สานต่อความดี
 เป็นตัวแทนของชั้นการสร้างลักษณะนิสัย โดยนำไปทดลองกับกลุ่มใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างจริงซึ่งเป็น
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบาลีไตรโยมอุดมศึกษาวัดโพธารามที่เรียนในภาคปีการศึกษา
 2567 จำนวน 12 รูป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. การจัดกิจกรรมให้ความรู้เสร็จให้นักเรียนทำใบงานตามโปรแกรมพัฒนาจิต
 สาธารณะที่เราตั้งไว้ กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการศึกษา เช่น กำหนดเลือกนร.ชั้น ม.1 เนื่องจาก
 เป็นนักเรียนวัยรุ่นตอนต้นเหมาะสำหรับการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นกับนักเรียนในด้าน
 จิตสาธารณะ

2. หลังจากได้ทำใบงานครบตามโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะแล้วให้นักเรียนทำ
 แบบประเมินอีกครั้งเพื่อวัดว่านักเรียนมีการพัฒนาเกิดขึ้นในด้านจิตสาธารณะมากหรือน้อยเพียงใด

สรุปผลการวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตสาธารณะของนักเรียน
 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า

ภาพที่ 1

เป็นการบรรยายเกี่ยวกับเนื้อหาในคาบเรียนให้
นักเรียนเข้าใจความหมายและเนื้อหาต่าง ๆ ของ
กิจกรรมนั้น

ภาพที่ 2

ให้นักเรียนดูวิดีโอในเรื่องการพัฒนาจิตสาธารณะเพื่อ
เสริมความเข้าใจ

ภาพที่ 3 การวัดผลการเรียนรู้

หลังจากที่นักเรียนได้ฟังการบรรยายและดูวิดีโอไปแล้วก็เป็นการตั้งคำถามเพื่อวัดความรู้ที่นักเรียนว่าหลังจากได้
ฟัง/ดูไปแล้วมีความเข้าใจมากขึ้นเพียงใด

กำหนดการสอนตามแผนการจัดกิจกรรม

วัน/เดือน/ปีที่จัดกิจกรรม	กิจกรรมที่	เรื่อง	หมายเหตุ
สัปดาห์ที่ 1			
26 สิงหาคม 2567	1	รอบ ๆ ตัวฉัน	
28 สิงหาคม 2567	2	ปัญหานี้แหละ ใช่เลย	

วัน/เดือน/ปีที่จัดกิจกรรม	กิจกรรมที่	เรื่อง	หมายเหตุ
30 สิงหาคม 2567	3	ช่วยกันดูแล	
สัปดาห์ที่ 2			
2 กันยายน 2567	4	ยึดมั่นในหน้าที่	
4 กันยายน 2567	5	สิทธิของเธอและฉัน	
6 กันยายน 2567	6	หัวใจอาสา	
สัปดาห์ที่ 3			
9 กันยายน 2567	7	สิ่งที่ได้เรียนรู้	
11 กันยายน 2567	8	คุณค่าที่สวดคล้อง	
13 กันยายน 2567	9	สัญญาใจ	
สัปดาห์ที่ 4			
16 กันยายน 2567	10	ส่งต่อความรัก	
18 กันยายน 2567	11	ภารกิจแห่งรักและรับใช้	
20 กันยายน 2567	12	สานต่อความดี	

การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะ จำนวน 12 กิจกรรม ที่จัดขึ้นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบาลีเตรียมอุดมศึกษา วัดโพธาราม จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมครบทุกขั้นตอน นักเรียนสามารถอธิบายแนวคิดและหลักการของจิตสาธารณะได้อย่างถูกต้อง และที่สำคัญคือ สามารถ นำแนวคิดจิตสาธารณะไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การช่วยเหลือผู้อื่น การรักษาทรัพย์สินส่วนรวม และ การทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน

ผลการจัดกิจกรรมยังสะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Active Learning) ผ่านการบรรยาย การชมวิดีโอ การตอบคำถาม และการทำใบงาน ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น เกิดความสนุกสนานและตื่นตัวในการเรียนรู้มากขึ้น โดยเฉพาะการนำเสนอผลงานกลุ่ม

และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้ผู้เรียนได้ฝึก ทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ การประเมินผลหลังจบกิจกรรมพบว่า นักเรียนทุกคนมีคะแนนจิตสาธารณะสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเข้าร่วมกิจกรรม แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมนี้มีประสิทธิภาพในการ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม โดยนักเรียนสามารถตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น อีกทั้งยังเกิดความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมสร้างสรรค์สังคมที่ดีงาม

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมครั้งนี้ไม่เพียงช่วยเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจในวิชาสังคมศึกษา แต่ยังเป็น กลไกสำคัญในการสร้างจิตสาธารณะ ให้กับนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม สามารถเป็นต้นแบบในการพัฒนาการเรียนการสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมและสถาบันการศึกษาอื่น ต่อไป

2. การประเมินผลการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า

ภาพที่ 4

ภาพที่ 5

หลังจากได้ตอบคำถามเรียบร้อยแล้วครูได้มอบหมายงานเป็นใบงานให้กับนักเรียนเพื่อวัดความเข้าใจในกิจกรรมนั้น

ภาพที่ 6

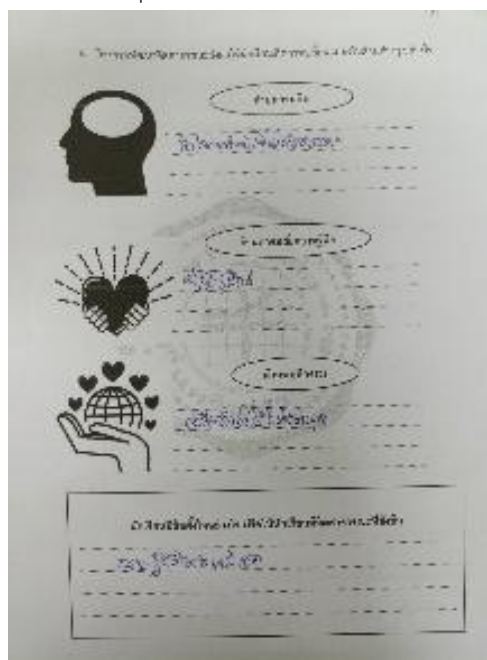

ภาพที่ 7

สุดท้ายหลังจากที่ได้ให้ใบงานไปทำแล้วก็เป็นการนำเสนอผลงานกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

รูปภาพที่ 8

รูปภาพที่ 9

ภาพรวมกิจกรรมที่นักเรียนได้ทำขึ้นมา

จากการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะจำนวน 12 กิจกรรม พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับจิต

สาธารณะ หลังจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมครบทั้ง 12 กิจกรรม นักเรียนได้ทำแบบทดสอบหลังการเรียนและแบบสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียน พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดจิตสาธารณะเพิ่มมากขึ้น สามารถอธิบายความหมาย ความสำคัญ และตัวอย่างการปฏิบัติจิตสาธารณะในชีวิตจริงได้อย่างถูกต้องและชัดเจน

ในระหว่างการเรียนรู้การสอน นักเรียนมีความกระตือรือร้นและสนใจเข้าร่วมกิจกรรม เห็นได้จากการตอบคำถามในชั้นเรียนและการทำใบงานประกอบกิจกรรม (ภาพที่ 4 และ 5) หลังจากการเรียนรู้ ครูได้มอบหมายให้นักเรียนจัดทำใบงานเพื่อทดสอบความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน และผลการประเมินจากใบงานแสดงให้เห็นว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถสรุปสาระสำคัญและเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริงได้เป็นอย่างดี

ขั้นตอนสุดท้ายของกิจกรรม คือ การนำเสนองานกลุ่มและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (ภาพที่ 6 และ 7) ซึ่งเป็นเวทีให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการคิดเชิงวิเคราะห์ นักเรียนสามารถนำเสนอแนวคิดและแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะในมุมมองของตนเอง รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติจริง โดยภาพรวม (ภาพที่ 8 และ 9) การจัดกิจกรรมครั้งนี้ประสบความสำเร็จในระดับสูง สามารถปลูกฝังจิตสาธารณะให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดจิตสาธารณะในชีวิตประจำวัน เช่น การช่วยเหลือผู้อื่น การรักษาทรัพย์สินส่วนรวม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมอย่างต่อเนื่อง

ผลลัพธ์ที่ได้จึงไม่เพียงสะท้อนถึงความสำเร็จของโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะ แต่ยังเป็น ต้นแบบของการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่บูรณาการเนื้อหาทางวิชาการเข้ากับกิจกรรมเชิงปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนมีทั้งความรู้ ทักษะ และคุณธรรมควบคู่กันอย่างสมดุล พร้อมทั้งจะเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย

เสนอเป็นความเรียงและให้เชื่อมโยงกับผลการวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน

1. การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะ มีทั้งหมด 12 กิจกรรม มีดังนี้คือ 1) เรื่อง รอบ ๆ ตัวฉัน 2) เรื่องปัญหานี้แหละ ใช่เลย 3) ช่วยกันดูแล 4) ยึดมั่นในหน้าที่ 5) สิทธิของฉันและเธอ 6) หัวใจอาสา 7) สิ่งที่ได้เรียนรู้ 8) คุณค่าที่สอดคล้อง 9) สัญญาใจ 10) ส่งต่อความรัก 11) ภารกิจแห่งรักและรับใช้ 12) สานต่อความดี นักเรียนได้เรียนรู้จากกิจกรรมทั้งหมด 12 กิจกรรมนักเรียนได้ทำแบบทดสอบหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้วก็พบว่านักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในจิตสาธารณะมากขึ้นและสามารถนำหลักจิตสาธารณะนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นการสังเกตภายในชั่วโมงว่านักเรียนมีความสนใจมากน้อยแบบทดสอบหลังกิจกรรมจะให้แนวคิด ความหมายของความสำเร็จ ความคิด อารมณ์สอดคล้องกับงานวิจัยของโปรแกรมการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนันทบุณยเปโตร (มลธวัฒน์ กิจสวัสดิ์, 2561) เพราะเป็นการนำหลักแนวคิด ของมลธวัฒน์มาใช้เพราะมีความต้องการเหมือนกัน คือเป็นการประเมินผลการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ว่าหลังจากที่ได้เรียนรู้กิจกรรมทั้งหมด 12 กิจกรรมแล้วนักเรียนจะมีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักจิตสาธารณะมากน้อยเพียงใด

2. การประเมินผลการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนมีความเข้าใจเรื่องการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบาลีไตรปิฎกมอดศึกษา วัดโพธาราม จังหวัดนครสวรรค์ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้นำโปรแกรมจิตสาธารณะ (มลธวัฒน์ กิจสวัสดิ์, 2561) โดยใช้แนวคิดการพัฒนาจิตพิสัย 5 ขั้นตอนของเดวิด อาร์ คือ การรับรู้ การตอบสนอง การเห็นคุณค่า การจัดระบบ และการสร้างลักษณะนิสัยเป็นแนวคิดหลักในการนำโปรแกรมมาใช้ร่วมกับการใช้เทคนิคเพิ่มเติมในกิจกรรมบางครั้งคือ การเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาของแบนดูอาตัย ทฤษฎีพัฒนาการทางด้านความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมของวัยรุ่นประกอบด้วย กิจกรรมทั้งสิ้น 12 ครั้งแต่ละกิจกรรมจะให้แนวคิด ความหมายของ ความสำเร็จ ความคิด อารมณ์ สอดคล้องกับแนวคิดสมเด็จพระสันตะปาปาฟรังซิสตรัสว่า การหล่อหลอมอบรม ด้านศีลธรรมควรเกิดขึ้นพร้อม

กับวิธีการที่มีชีวิตชีวา (สภาประมุขบาทหลวงโรมันคาทอลิกแห่งประเทศไทย, 2560) ที่นำเรื่องศีลธรรมมาใช้เปรียบเทียบกับหลักแนวคิดการพัฒนาจิตพิสัย 5 ขั้นตอนของเดวิด อาร์และนำมาใช้ให้สอดคล้องกัน

องค์ความรู้ใหม่

จากการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ได้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปพัฒนาการเรียนการสอนและปลูกฝังจิตสาธารณะให้กับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสรุปได้เป็น 5 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การบูรณาการข้ามวิชาเพื่อสร้างความเข้าใจรอบด้าน การเรียนรู้สังคมศึกษาไม่ควรจำกัดอยู่เพียงเนื้อหาของวิชานี้เท่านั้น แต่ควร เชื่อมโยงกับวิชาอื่น เช่น ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ ศิลปะ และการงานอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหาสังคมในมิติที่หลากหลาย ทั้งด้านวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นภาพรวมของปัญหาและวางแผนทางการแก้ไขอย่างเป็นระบบ

2. การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่ลงมือทำจริง การพัฒนาจิตสาธารณะจะเกิดผลสูงสุดเมื่อผู้เรียน ได้สัมผัสและปฏิบัติจริง ผ่านกิจกรรมที่มีความหมาย เช่น การจัดโครงการบริการชุมชน การเยี่ยมชมองค์กรสาธารณะ หรือการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับประเด็นสังคม การมีประสบการณ์ตรงเช่นนี้ ช่วยให้นักเรียนเกิดความตระหนักรู้และเข้าใจบทบาทของตนในฐานะพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

3. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มพลังการเรียนรู้ การนำ สื่อดิจิทัล เช่น วิดีโอสารคดี สื่ออินโฟกราฟิก หรือแพลตฟอร์มการศึกษาออนไลน์ เข้ามาใช้ในการกระบวนการเรียนรู้ ทำให้ชั้นเรียนมีความน่าสนใจและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมรับมือกับโลกยุคดิจิทัล และสามารถใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์เพื่อขยายองค์ความรู้ของตนเอง

4. การสร้างพื้นที่อภิปรายเพื่อพัฒนาความคิดเชิงวิพากษ์ การส่งเสริมให้นักเรียนได้อภิปรายประเด็นทางสังคม เช่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน ความเหลื่อมล้ำ หรือปัญหาความขัดแย้งในสังคม ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การฟังอย่างมีวิจารณญาณ และการสื่อสาร

อย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังปลูกฝังให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทของตนในการร่วมแก้ไขปัญหาสังคมอย่างมีเหตุผลและมีจริยธรรม

5. การสร้างความร่วมมือและความผูกพันกับชุมชน การเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นเพียงในห้องเรียน แต่ยังสามารถขยายไปสู่ การทำงานร่วมกับชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมร่วมกับผู้ประกอบการท้องถิ่น หรือสมาชิกในชุมชน เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมของการมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบร่วมกัน และสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสังคมที่เกื้อกูลและยั่งยืน

สรุปได้ว่า องค์ความรู้ใหม่เหล่านี้เป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของสังคมยุคปัจจุบัน และสามารถสร้างผู้เรียนที่มีทั้ง ความรู้ ทักษะ และคุณธรรม พร้อมทั้งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศและสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางให้กับสถานศึกษาอื่น ๆ ได้ โดยการนำแบบแผนกิจกรรมนี้ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในแต่ละโรงเรียนและสามารถนำไปบูรณาการเข้ากับวิชาอื่น ๆ ได้ในการจัดกิจกรรมนั้นด้วย

2. โรงเรียนพระปริยัติธรรมควรมีศึกษาและพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนระดับชั้นต่าง ๆ อีกทั้งมีการติดตามผลจิตสาธารณะของอย่างต่อเนื่อง เพื่อทดสอบความคงทนของโปรแกรมว่าสามารถพัฒนาจิตสาธารณะให้คงทนในระยะยาวเท่าใด

เอกสารอ้างอิง

กรรยา พรธนา. (2559). จิตสาธารณะ สร้างได้ง่ายนิดเดียว. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แนวทางการนำจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนสู่การปฏิบัติ.

มลธวัฒน์ กิจสวัสดิ์. (2561). การพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน
นักบุญเบดโร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
สภาประชาคมหลวงโรมันคาทอลิกแห่งประเทศไทย. (2560). ความท้าทายสำหรับบรรดาบิชอปใน
ประเทศไทย (แปลจากการแบ่งปันของสมณทูต). [https://www.cbct.or.th/2023
0914/](https://www.cbct.or.th/20230914/)

สิทธิชุมชนในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบล พันลาน อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัมพันธภาพ 4

Community Rights in Addressing the Impacts of Solid Waste Landfill Sites
in Phan Lan Subdistrict, Chum Saeng District, Nakhon Sawan Province,
Based on the Fourfold Right Efforts (Sammappadhana)

งาม แสนมุข¹ สยาม ดำปรีดา² และอัครเดช พรหมกัลป์³

Ngam Saenmuk, Sayam Dampreeda and Akaradecha Brahmakappa

Received: September 03, 2025

Revised: October 12, 2025

Accepted: November 12, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสิทธิชุมชนจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลพันลาน อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัมพันธภาพ 4 และสิทธิชุมชนกับการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอย และ 3) เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมสิทธิชุมชนในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอย ตามหลักสัมพันธภาพ 4 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับผลกระทบจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอย จำนวน 298 คน โดยใช้แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นค่าความเชื่อมั่น 0.988 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

¹ องค์การบริหารส่วนตำบลพันลาน; Panlan Subdistrict Municipality

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: ngam.journal@gmail.com, Tel. 080-0645939

กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูป/คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา พบว่า ระดับสิทธิชุมชนจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอย ตามหลักสัมปทาน 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ $\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.82 และระดับสิทธิชุมชนจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอย ตามสิทธิชุมชนตามตามมาตรา 43 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ $\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.91 ขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัมปทาน 4 และสิทธิชุมชนกับการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลพันลาน อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.905^{**}$) แนวทางในการส่งเสริมสิทธิชุมชนในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากบ่อฝังกลบขยะตามหลักสัมปทาน 4 พบว่า 1) เสริมสร้างกลไกการมีส่วนร่วม โดยตั้งคณะกรรมการชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมและเปิดช่องทางร้องเรียนที่โปร่งใส 2) สร้างความรู้และความตระหนักด้านการคัดแยกขยะ ส่งเสริมระบบธนาคารขยะและการรีไซเคิลในชุมชน 3) สนับสนุนจากภาครัฐและท้องถิ่นผ่านโครงการจัดการขยะ เช่น การทำปุ๋ยหมักและการผลิตเชื้อเพลิงขยะ (RDF) พร้อมจัดสรรงบประมาณและเทคโนโลยี และ 4) พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน ภาครัฐ สถานศึกษา ศาสนสถาน และภาคเอกชน เพื่อสร้างระบบจัดการขยะที่เข้มแข็งและยั่งยืน

คำสำคัญ: สิทธิชุมชน, บ่อฝังกลบขยะมูลฝอย, หลักสัมปทาน 4, สิทธิชุมชนในการแก้ไขปัญหาจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอย

Abstract

This research article aimed to: (1) examine community rights concerning the municipal solid waste landfill in Phan Lan Subdistrict, Chum Saeng District, Nakhon Sawan Province; (2) analyze the relationship between the Four Right Efforts (Sammappadhana) and community rights in addressing the impacts of the municipal solid waste landfill; and (3) propose guidelines for promoting community rights in mitigating landfill-related problems based on the principles of the Four Right Efforts (Sammappadhana). A mixed-methods approach was employed, comprising primarily

quantitative research with 298 respondents affected by the landfill sites. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.988. Statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The qualitative component involved in-depth interviews with 18 key informants, using a structured interview guide, and data were analyzed using descriptive content analysis. The findings revealed that the overall level of community rights concerning the municipal solid waste landfill, based on the principles of the Four Right Efforts (Sammappadhana), was high, with a mean score of 3.61 (S.D. = 0.82). Similarly, the level of community rights in accordance with Section 43 of the Constitution was also high, with a mean score of 3.90 (S.D. = 0.91). Moreover, the relationship between the Four Right Efforts (Sammappadhana) and community rights in addressing the impacts of the municipal solid waste landfill in Phan Lan Subdistrict, Chum Saeng District, Nakhon Sawan Province, was found to be very high ($r = 0.905^{**}$, $p < 0.01$). The proposed guidelines for promoting community rights in addressing the impacts of solid waste landfills based on the principles of the Four Right Efforts (Sammappadhana) are as follows: (1) strengthen participatory mechanisms by establishing community environmental committees and creating transparent complaint channels; (2) enhance knowledge and awareness of waste separation while promoting community-based waste banks and recycling systems; (3) provide governmental and local support through waste management projects such as composting and refuse-derived fuel (RDF) production, along with adequate budgets and technological resources; and (4) develop collaborative networks among communities, government agencies, educational institutions, religious organizations, and the private sector to build a resilient and sustainable waste management system.

Keywords: Community Rights, Solid Waste Landfill, Fourfold Right Efforts

(Sammappadhana), Community Rights in Addressing the Impacts of Solid Waste Landfills

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาขยะมูลฝอยถือเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย โดยในปี พ.ศ. 2567 พบว่ามีปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศประมาณ 27.20 ล้านตัน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากปัจจัยด้านการบริโภคที่เปลี่ยนแปลง การขยายตัวของชุมชน เศรษฐกิจอุตสาหกรรม และเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น (กรมควบคุมมลพิษ, 2567) การจัดการขยะที่ไม่เหมาะสมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ทั้งในด้านการเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงพาหะนำโรค รวมถึงการส่งกลิ่นรบกวนจนสร้างความเดือดร้อนในชุมชน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2565) เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว กรมควบคุมมลพิษได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะ พ.ศ. 2565–2570 ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเน้นการนำแนวทางสากลมาประยุกต์ใช้ เช่น หลัก 3R (Reduce, Reuse, Recycle) การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Resource Efficiency) ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ (Extended Producer Responsibility) ตลอดจนการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และการควบคุมการเคลื่อนย้ายของเสียข้ามพรมแดน (กรมควบคุมมลพิษ, 2564)

จังหวัดนครสวรรค์เป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่มีปริมาณขยะมูลฝอยต่อวันเป็นจำนวนมาก ซึ่งในปี 2567 พบว่า จังหวัดนครสวรรค์จะมีปริมาณขยะมูลฝอยอยู่ที่ 323,025 ตัน ต่อปี หรือวันละ 885 ตัน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ในการสำรวจฐานข้อมูลขยะมูลฝอยชุมชนของทั้งประเทศได้มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการสำรวจข้อมูลและรายงานผลไปยังกระทรวงมหาดไทยผ่านระบบออนไลน์ตามแบบรายงานผลการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 (แบบรายงาน มฟ.2) ซึ่งปริมาณขยะที่เกิดขึ้นนั้น มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินงานการให้บริการเก็บขนขยะจำนวนทั้งสิ้น 87 แห่ง จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด 142 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 67.27 ขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดในจังหวัดนครสวรรค์ มีการนำไปกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการในแหล่งกำจัดขยะจำนวน 22 แห่ง แบ่งเป็นศูนย์กำจัดขยะแบบถูกหลักสุขาภิบาล จำนวน 4 แห่ง และแหล่งกำจัดขยะแบบเทกองควบคุม จำนวน 18 แห่ง สำหรับจังหวัดนครสวรรค์แม้จะมีพื้นที่ในการกำจัดขยะและการบริหารการกำจัดขยะที่ควบคุมแต่ก็ยังคงไม่มากพอสำหรับปริมาณขยะที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกวัน (กรมควบคุมมลพิษ, 2567)

ตำบลพินลานเป็นหนึ่งในสี่สิบสองพื้นที่กำจัดขยะของจังหวัดนครสวรรค์ และเป็นหนึ่งในสี่ศูนย์กำจัดขยะที่ดำเนินการตามหลักสุขาภิบาล โดยมีเทศบาลเมืองชุมแสงเป็นผู้รับผิดชอบ ศูนย์กำจัดดังกล่าวตั้งอยู่เลขที่ 88 หมู่ 2 ตำบลพินลาน อำเภอชุมแสง ปัจจุบันมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 13 แห่ง นำขยะมูลฝอยมาทิ้งรวมกันในศูนย์ฯ แห่งนี้ โดยมีปริมาณเฉลี่ยประมาณ 26 ตันต่อวัน หรือ 9,490 ตันต่อปี (กรมควบคุมมลพิษ, 2567) ทั้งหมดถูกกำจัดด้วยวิธีการฝังกลบบนพื้นที่ประมาณ 25 ไร่ 3 งาน 7 ตารางวา แม้ว่าศูนย์กำจัดขยะตำบลพินลานจะดำเนินการตามมาตรฐานสุขาภิบาล แต่ยังคงเผชิญปัญหาสำคัญจากปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และการที่มีเพียงศูนย์กำจัดเพียงแห่งเดียวรองรับขยะจาก 13 พื้นที่ ส่งผลให้บ่อฝังกลบมีแนวโน้มเต็มและอาจก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในอนาคต

ปัญหาการวิจัยในครั้งนี้จึงอยู่ที่การจัดการขยะมูลฝอยของศูนย์กำจัดขยะตำบลพินลานที่แม้จะดำเนินการตามรูปแบบสุขาภิบาล แต่ยังไม่สามารถรองรับปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นได้ อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังขาดมาตรการแยกประเภทขยะ และการป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนโดยรอบ ทำให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพ อาชีพ การเกษตร และคุณภาพ ชีวิตของประชาชนในพื้นที่ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการศึกษาเพื่อหาหลัก แนวทาง หรือรูปแบบการแก้ไขที่เหมาะสม อันจะช่วยลดผลกระทบเชิงลบและส่งเสริมสิทธิ ชุมชนในการมีส่วนร่วมกำหนดแนวทางแก้ปัญหาขยะอย่าง ยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสิทธิชุมชนจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลพินลาน อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัมปทาน 4 และสิทธิชุมชนกับการแก้ไข
ปัญหาผลกระทบจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลพันลาน อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมสิทธิชุมชนในการแก้ไขปัญหามลพิษจากบ่อฝัง
กลบขยะในพื้นที่ตำบลพันลาน อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัมปทาน 4

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย

1. การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิชุมชน การจัดการ
ขยะ การแก้ไขปัญหามลพิษจากบ่อฝังกลบขยะ และหลักสัมปทาน 4 โดยมีตัวแปรต้น และตัว
แปรตามดังนี้ ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ สิทธิชุมชนกับการแก้ไขปัญห
ผลกระทบจากบ่อฝังกลบขยะ ตามหลักสัมปทาน 4 ประกอบด้วย

1) สังวรปธาน (ชุมชนควรมีสิทธิในการป้องกันมิให้เกิดปัญหามลพิษจากบ่อฝัง
กลบขยะ)

2) ปหานปธาน (ชุมชนควรมีสิทธิในกำหนดมาตรการในการลดปัญหามลพิษที่
เกิดขึ้นจากบ่อฝังกลบขยะ)

3) ภาวนาปธาน (ชุมชนควรมีสิทธิในการหากลยุทธ์ วิธีการ ในการแก้ไขปัญหามาจาก
ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากบ่อฝัง)

4) อนุรักษนาปธาน (ชุมชนควรมีสิทธิในการรักษา ชุมชน คนในชุมชน รวมถึง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมิให้ได้รับผลกระทบจากบ่อฝังกลบขยะ)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ สิทธิชุมชนตามตามมาตรา 43 ซึ่งบัญญัติไว้
ว่า บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ ดังต่อไปนี้

1) ด้านการอนุรักษ์ พื้นฟู (ชุมชนพันลาน สามารถอนุรักษ์ พื้นฟู พื้นที่บริเวณ
ใกล้เคียงของบ่อฝังกลบขยะให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย สะอาด)

2) ด้านการจัดการบำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ
สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล และยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

(การที่ชุมชนพื้นานสามารถจัดการบำรุงรักษาพื้นที่ของตนเพื่อป้องกันมิให้บุคคลที่สามหรือหน่วยงาน เข้ามาทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่ชุมชนพื้นานอนุรักษ์อยู่)

3) ด้านการเข้าซื้อถิ่นเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชนหรือคว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน (การที่ชุมชนพื้นานได้ประสบพบเจอกับผลกระทบจากบ่อฝงกลบขยะมูลฝอย ประชาชนสามารถเข้าซื้อร่วมกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการแก้ไขปัญหที่ประสบพบเจออยู่)

4) รัฐจัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชนสิทธิของบุคคลและชุมชนตาม (1) ถึง (4) หมายความว่ารวมถึงสิทธิที่จะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการดังกล่าวได้ (เมื่อชุมชนพื้นานประสบพบเจอกับปัญหาบ่อฝงกลบขยะ ประชาชนได้รับความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการดังกล่าว)

2. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัมปทาน 4 และสิทธิชุมชนกับการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากบ่อฝงกลบขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลพื้นาน อำเภอุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ โดยศึกษาได้มาจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากบ่อฝงกลบขยะมูลฝอย จำนวน 295 คน ที่ได้จากสูตรของทาโร ยามาเน (Yamane, 1973) จากประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากบ่อฝงกลบขยะทั้งหมด รวมจำนวน 1,122 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ที่มีความเชื่อมั่นค่าความเชื่อมั่น .988 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย คือ สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deflection) และสถิติอ้างอิง คือ สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) สำหรับการทดสอบสมมติฐานวิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) (Pearson, 1896)

3. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) โดยกำหนดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักธรรม, ผู้นำท้องถิ่น, สาธารณสุข, ผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม, ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ และประชาชน เพื่อบรรวบรวมข้อมูลข้อเท็จจริงที่ชัดเจนสามารถอธิบายเสริมสนับสนุน

ข้อโต้แย้งต่าง ๆ และเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจ รวมถึงการเสนอแนะข้อคิดเห็นในประเด็นที่มีข้อขัดแย้งหรือเห็นควรเพิ่มเติมความรู้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นโดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูป/คน จำแนกเป็น 6 กลุ่ม สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับสิทธิชุมชนจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลพันลาน อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า เพศ ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 56.90 อายุ ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31- 40 ปี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 28.80 การศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ที่ระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 21.20 อาชีพ ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นมีอาชีพ เกษตรกร/ประมง จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 48.10 และรายได้ต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ 10,000-15,000 บาท มีจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 40.70

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับสิทธิชุมชนจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลพันลาน อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัมมัตปธาน 4 โดยภาพรวม

(n=295)

ข้อ	ระดับผลกระทบจากบ่อฝังกลบ ขยะมูลฝอย ตามหลักสัมมัตปธาน 4	ระดับความเห็น		การแปล ผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1.	ด้านสิ่งแวดล้อม (ชุมชนควรมีสิทธิในการป้องกันมิให้เกิดปัญหาผลกระทบจากบ่อฝังกลบขยะ)	3.61	0.92	มาก
2.	ด้านสุขภาพ (ชุมชนควรมีสิทธิในการกำหนดมาตรการในการลดปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากบ่อฝังกลบขยะ)	3.72	0.86	มาก
3.	ด้านอาณาเขต (ชุมชนควรมีสิทธิในการหากลยุทธ์ วิธีการ ในการแก้ไขปัญหาจากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากบ่อฝัง)	3.63	0.92	มาก

ข้อ	ระดับผลกระทบจากบ่อฝึกลบ ขยะมูลฝอย ตามหลักสัมมัตปธาน 4	ระดับความเห็น		การแปล ผล
		$\bar{X}$	S.D.	
4.	ด้านอนุรักษ์นาปธาน (ชุมชนควรมีสติธิในการรักษา ชุมชน คนใน ชุมชน รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ให้ได้รับ ผลกระทบจากบ่อฝึกลบขยะ)	3.48	0.91	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย		3.61	0.82	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับสัทธิชุมชนจากบ่อฝึกลบขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลพันลาน อำเภอลุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัมมัตปธาน 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ $\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.82 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับสัทธิชุมชนจากบ่อฝึกลบขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลพันลาน อำเภอลุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัมมัตปธาน 4 มากที่สุด คือ ด้านปหานปธาน (ชุมชนควรมีสติธิในการกำหนดมาตรการในการลดปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากบ่อฝึกลบขยะ) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ $\bar{X} = 3.72$ รองลงมาอยู่ที่ด้านภาวนาปธาน (ชุมชนควรมีสติธิในการหากลยุทธ์ วิธีการ ในการแก้ไขปัญหามาจากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากบ่อฝึกลบ) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ $\bar{X} = 3.63$ และด้านสังวรปธาน (ชุมชนควรมีสติธิในการป้องกันมิให้เกิดปัญหาผลกระทบจากบ่อฝึกลบขยะ) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ $\bar{X} = 3.61$ ส่วนด้านที่มีระดับสัทธิชุมชนจากบ่อฝึกลบขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลพันลาน อำเภอลุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัมมัตปธาน 4 ต่ำที่สุด คือ ด้านอนุรักษ์นาปธาน(ชุมชนควรมีสติธิในการรักษาชุมชน คนในชุมชน รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ให้ได้รับผลกระทบจากบ่อฝึกลบขยะ) อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ $\bar{X} = 3.48$ เป็นลำดับสุดท้ายของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับสัทธิชุมชนจากบ่อฝึกลบขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลพันลาน อำเภอลุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ตามสัทธิชุมชนตามตามมาตรา 43 โดยภาพรวม

(n=295)

ข้อ	ผลกระทบจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอย ในพื้นที่ตำบลพันลาน	ระดับความเห็น		การ แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1.	ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู	3.59	0.91	มาก
2.	ด้านการจัดการบำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทาง ชีวภาพอย่างสมดุล และยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ	3.59	0.88	มาก
3.	ด้านการเข้าซื้อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน	3.54	1.00	มาก
4.	ด้านรัฐจัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชนสิทธิของบุคคลและ ชุมชนตาม (1) ถึง (4)	3.63	0.97	มาก
รวมเฉลี่ย		3.59	0.91	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับสิทธิชุมชนจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลพันลาน อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ $\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.91 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับสิทธิชุมชนจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลพันลาน อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์มากที่สุด คือ ด้านรัฐจัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชนสิทธิของบุคคลและชุมชนตาม (1) ถึง (4) อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ $\bar{X} = 3.63$ รองลงมาอยู่ที่ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และด้านการจัดการบำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล และยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งทั้งสองด้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ด้านละ $\bar{X} = 3.59$ เท่ากัน ส่วนด้านที่มีระดับสิทธิชุมชนจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลพันลาน อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ต่ำที่สุด คือ ด้านการเข้าซื้อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ $\bar{X} = 3.54$ ของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัมปทาน 4 และสิทธิชุมชนกับการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลพันลาน อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก Pearson Correlation (r) (0.905**) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า คู่ของด้านอนุรักษ์นาปธาน (X_4) กับด้านการจัดการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Y_2) มีความสัมพันธ์สูงที่สุด ($r = 0.921^{**}$) รองลงมา ได้แก่ คู่ของด้านกาวนาปธาน (X_3) กับด้านการจัดการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Y_2) มีความสัมพันธ์อยู่ที่ ($r = 0.867^{**}$) และน้อยที่สุด ได้แก่ คู่ของด้านสังวรปธาน (X_1) กับด้านการจัดการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Y_2) และคู่ของด้านสังวรปธาน (X_1) กับด้านการเข้าซื้อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขปัญหามลภาวะหรือมลพิษ (Y_3) มีความสัมพันธ์อยู่ที่คู่ละ ($r = 0.603^{**}$)

3. แนวทางในการส่งเสริมสิทธิชุมชนในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากบ่อฝังกลบขยะในพื้นที่ตำบลพันลาน อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัมปทาน 4 พบว่า

3.1 การเสริมสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อมที่มีตัวแทนจากประชาชน ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และแจ้งเหตุกรณีที่บ่อฝังกลบก่อให้เกิดผลกระทบเปิดช่องทางการร้องเรียนที่สะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส เช่น ศูนย์รับเรื่องร้องเรียนออนไลน์ สายด่วน หรือศูนย์บริการในพื้นที่

3.2 การสร้างความรู้และความตระหนักรู้ด้านการจัดการขยะที่ต้นทางโดยจัดอบรม และกิจกรรมรณรงค์ให้ประชาชนคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีตั้งแต่ครัวเรือน ส่งเสริมระบบ “ธนาคารขยะ” และเครือข่ายรีไซเคิลในชุมชน เพื่อสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจและลดปริมาณขยะที่เข้าสู่บ่อฝังกลบ

3.3 การสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจัดทำโครงการจัดการขยะมูลฝอยที่หลากหลาย เช่น การนำขยะอินทรีย์ไปทำปุ๋ยหมัก การผลิตเชื้อเพลิงขยะ (RDF) เพื่อใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม จัดสรรงบประมาณและเทคโนโลยีสนับสนุนให้แก่ชุมชนเพื่อการจัดการขยะอย่างยั่งยืน

3.4 การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ โดยส่งเสริมการประสานงานระหว่างชุมชน ภาครัฐ โรงเรียน วัด และภาคเอกชน เพื่อสร้างระบบการจัดการขยะที่เข้มแข็ง จัดเวทีประชาคมเพื่อกำหนดกติกาและมาตรการร่วมกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบจากบ่อฝังกลบขยะ

อภิปรายผลการวิจัย

ระดับสิทธิชุมชนจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลพันลาน อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการอนุรักษ์ พื้นฟู (ชุมชนพันลาน สามารถอนุรักษ์ พื้นฟู พื้นที่บริเวณใกล้เคียงของบ่อฝังกลบขยะให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย สะอาด) อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ชุมชนในเรื่องของการจัดการขยะมูลฝอย ผ่านกระบวนการจัดการอบรม หรือการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ การแก้ไขปัญหาที่ดีที่สุดคือการแก้ไขปัญหาที่ต้นทาง ลดปริมาณขยะที่ต้นทาง ขณะที่ทางเทศบาล ชุมแสงมิได้ละเลยปัญหาที่เกิดขึ้นพยายามหาทุกวิถีทางที่จะให้ประชาชนบริเวณดังกล่าวได้รับผลกระทบน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของนางนุช ศรีสุข และเบญญาดา กระจ่างแจ้ง (2566) ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชนตำบลปะตง โดยการประยุกต์ใช้หลัก A-I-C เกิดจากองค์ความรู้ด้านการสร้างเสริมการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการขยะมูลฝอยและเทคโนโลยีในการจัดการขยะที่เหมาะสม รวมทั้งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแผนการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรด้วยกระบวนการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ตำบลปะตง โดยจะเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชนตำบลปะตง โดยการประยุกต์ใช้หลัก A-I-C ในการสร้างโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการดำเนินการวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหาขยะร่วมกันกระบวนการสร้างความรู้เพื่อการจัดการขยะในชุมชนตำบลปะตง

ระดับสิทธิชุมชนจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลพันลาน อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการจัดการบำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล และยั่งยืนตามวิถีการที่กฎหมายบัญญัติ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า เทศบาลชุมแสงมีการจัดเจ้าหน้าที่หรือเวรยามในการช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด และความปลอดภัยของบ่อฝังกลบขยะอยู่แล้ว แต่ถ้ามีปัญหาหรือเหตุการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้น

ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีการรับมือหรือแผนป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดเหตุหรือภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้น และทีมงานเจ้าหน้าที่ป้องกันฯ อบต.พันลาน เข้าร่วมทำการฝึกซ้อมแผนการป้องกันและเฝ้าระวังเหตุเพลิงไหม้บ่อขยะเทศบาลเมืองชุมแสง ในรูปแบบเสมือนจริงเพื่อมีแผนป้องกันรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของชัยพัฒน์ ดอนไม้ชัย (2560) พบว่า การดำเนินกิจกรรมกำจัดขยะของบริษัท อีสเทิร์น เอนเนอร์จี พลัส จำกัด สอดคล้องกับแผนการจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัดสมุทรปราการ และ Roadmap ที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้เห็นชอบแล้วเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย และของเสียอันตราย และแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาในพื้นที่วิกฤตที่ต้องเร่งแก้ไขปัญหากำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกต้องและตกค้างสะสม ให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย ที่ทิ้งขยะมูลฝอย การแยกขยะมูลฝอย การขนขยะมูลฝอย สร้างวินัยของคนในชาติมุ่งสู่การจัดการที่ยั่งยืน เน้นให้ความรู้ประชาชน และบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งหน่วยงานภาครัฐของจังหวัดสมุทรปราการได้กำกับดูแลการบริหารจัดการขยะของสถานที่กำจัดขยะตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม โดยใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแต่ต้องได้รับการติดตามตรวจสอบและกำกับดูแลจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน เพื่อให้ส่งผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้เคียงน้อยที่สุด และอาจเป็นต้นแบบให้กับพื้นที่อื่น ๆ ของจังหวัดสมุทรปราการได้

ระดับสิทธิชุมชนจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลพันลาน อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ด้านรัฐจัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชนสิทธิของบุคคลและชุมชนตาม (1) ถึง (4) อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ภาคประชาชนควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการเรียกร้องให้ภาครัฐสนับสนุนในเรื่องของการจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการขยะ มีนโยบายที่ชัดเจนในเรื่องการจัดการขยะ ปลุกฝังแบบแผนให้ประชาชนตระหนักถึงการคัดแยกขยะตั้งแต่วัยกำลังศึกษาโดยใช้กลไกของสถาบันการศึกษา และครอบครัวในการปลูกฝังเด็กและเยาวชน มีการสนับสนุนงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปเรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่องของการบริหารจัดการขยะและนำมาปรับหรือประยุกต์ให้ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้น ๆ ถ้าจะมีให้การดูงานหรือเป็นการเสียงบประมาณโดยศูนย์เปล่าทางภาครัฐควรสร้างแบบแผน หลักการประเมินและเงื่อนไขให้ชัดเจนกับ

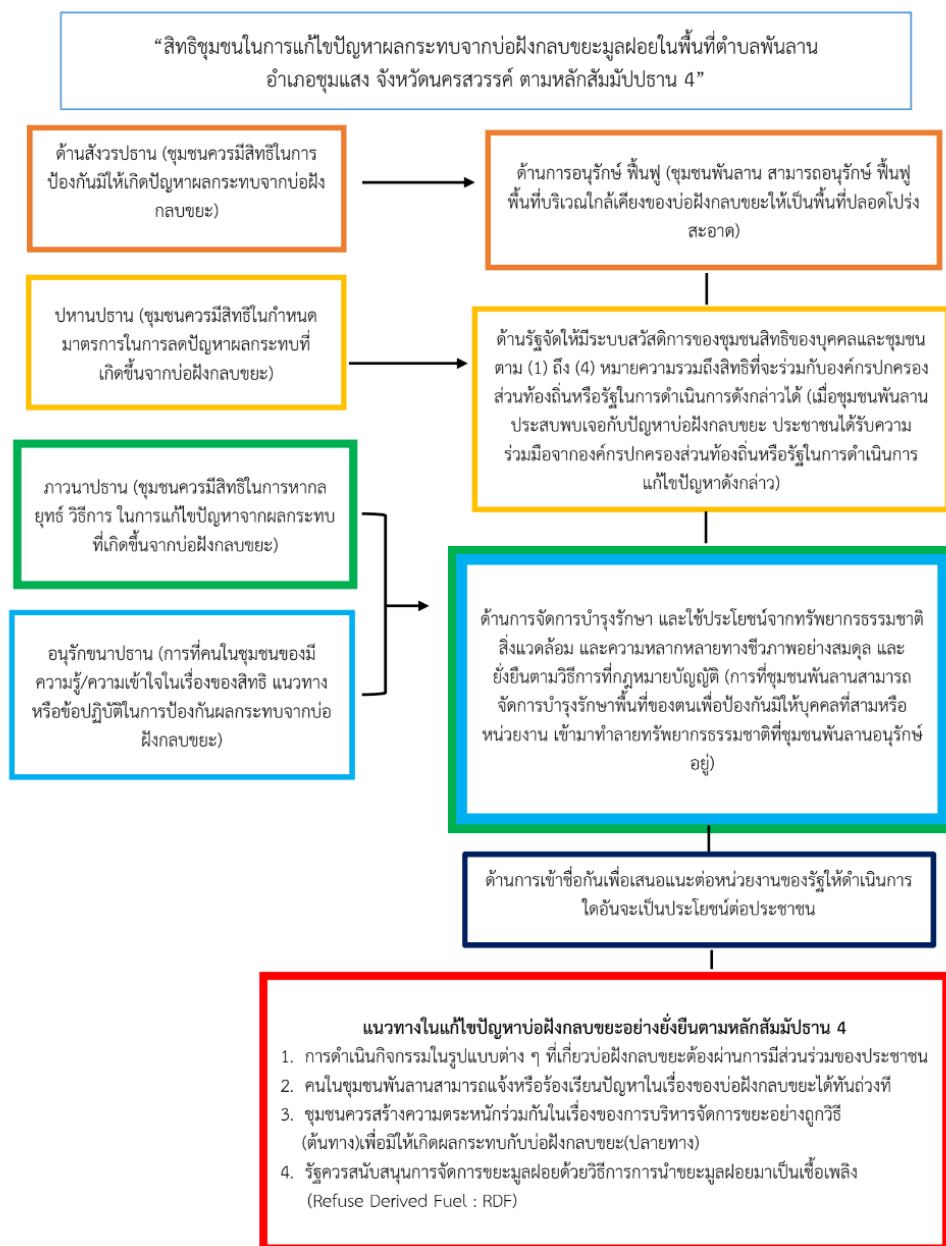
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของนภัสพร แกบเงิน (2565) พบว่า จากการศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร พบว่าประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร มีความรู้ในการจัดการขยะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการลดการเกิดปริมาณขยะมูลฝอยเป็นอย่างดี โดยการเลือกซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีความทนทาน อายุการใช้งานยาวนาน รวมถึงการใช้ถุงผ้า ตะกร้า หรือปั่นโต ในการไปจ่ายตลาดเพื่อซื้อสินค้า รวมถึงการเลือกซื้อสินค้าชนิดเติมซึ่งจะช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และลดการเกิดปริมาณขยะมูลฝอย ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครสกลนคร มีการจัดโครงการแยกขยะเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน ในการคัดแยกขยะเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ เช่น การนำวัสดุประเภท เศษอลูมิเนียมเหล็กไม้ และคัดแยกกล่องกระดาษหรือหนังสือพิมพ์ เพื่อนำไปขายทำให้เป็นการลดค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าใหม่และสร้างรายได้ในครัวเรือนได้อีกด้วยและประชาชนเกิดความตื่นตัวต่อการจัดการขยะมูลฝอย และการคัดแยกขยะมูลฝอย

แนวทางในการส่งเสริมสิทธิชุมชนในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากบ่อฝังกลบขยะในพื้นที่ตำบลพันลาน อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัมปทาน 4 การดำเนินกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบ่อฝังกลบขยะต้องผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยที่คนในชุมชนพันลานสามารถแจ้งหรือร้องเรียนปัญหาในเรื่องของบ่อฝังกลบขยะได้ทันเวลาที่ เมื่อเกิดปัญหาหรือเหตุการณ์ฉุกเฉิน และชุมชนควรสร้างความตระหนักร่วมกันในเรื่องของการบริหารจัดการขยะอย่างถูกวิธี (ต้นทาง) เพื่อมิให้เกิดผลกระทบกับบ่อฝังกลบขยะ (ปลายทาง) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรพล ทะจะกัน (2562) พบว่า เทศบาลนครนครศรีให้กลุ่มคณะกรรมการของชุมชนซึ่งคณะกรรมการของชุมชนได้มีการประชาสัมพันธ์ให้มีการทำความสะอาดชุมชนครั้งใหญ่หลังจากนั้นทางกลุ่มคณะกรรมการก็ได้มีการจัดตั้งโครงการธนาคารขยะขึ้นมาเพื่อกระตุ้นให้เยาวชนและผู้สูงอายุในท้องถิ่นได้มีการคัดแยกขยะโดยการนำขยะมาเพื่อมาแลกของต่าง ๆ กลุ่มคณะกรรมการจะให้กลุ่มเยาวชนและกลุ่มผู้สูงอายุเป็นเป้าหมายในการเริ่มต้นของการจัดการขยะก่อนที่จะขยายโครงการไปยังกลุ่มคนทุกวัยในชุมชน การใช้กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนภาคครัวเรือน ให้ความร่วมมือบริหารจัดการขยะมูลฝอยอยู่ร่วมกับเทศบาล การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เป็นวิธีสร้างมวลชน

สัมพันธในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนในครัวเรือน ชุมชนมีรูปแบบการคัดแยกขยะ มีการสร้างเครือข่ายการคัดแยกขยะ มีการประชาสัมพันธ์การคัดแยกขยะสม่ำเสมอเพื่อขยายเครือข่ายการคัดแยกขยะบรรณรงค์ให้คนในชุมชนคัดแยกขยะนี้เป็นนิสัย ขยะที่พบส่วนใหญ่จะเป็นขยะที่มาจากการใช้ทั่วไปในครัวเรือน ขยะแห้งก็จะมี การคัดแยกให้เหลือทิ้งในปริมาณที่น้อยที่สุด และรัฐควรสนับสนุนการจัดการขยะมูลฝอยด้วยวิธีการการนำขยะมูลฝอยมาเป็นเชื้อเพลิง (Refuse Derived Fuel : RDF) เพื่อเป็นการลดจำนวนของขยะที่เกิดขึ้น และสามารถนำเชื้อเพลิงที่ได้จากการแปรรูปขยะมาใช้ให้เกิดประโยชน์อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (2562) พบว่า มีการศึกษาวิจัยและพัฒนานำขยะมูลฝอยที่เผาไหม้ได้มาดำเนินการผลิตขยะเชื้อเพลิงอัดแท่งชนิด Densified RDF เพื่อให้ได้ขยะเชื้อเพลิงอัดแท่งที่มีความร้อนสูง สะดวกในการขนส่ง และสามารถนำไปใช้ร่วมกับเชื้อเพลิงชนิดอื่น ๆ ในโรงไฟฟ้าและอุตสาหกรรม จะสามารถลดปริมาณขยะที่จะนำไปฝังกลบ ลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งสามารถนำขยะมาผลิตเป็นพลังงานทดแทน

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง “สิทธิชุมชนในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลพันลาน อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัมมาปธาน 4” ผู้วิจัยขอเสนอองค์ความรู้ใหม่ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาสิทธิชุมชนในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลพันลาน อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัมปทาน 4

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาสิทธิชุมชนในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากบ่อฝังกบขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลพันลาน อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ตามหลักสัมมาปธาน 4 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้ชุมชนพันลานสามารถจัดการบำรุงรักษาพื้นที่ของตนเพื่อป้องกันมิให้บุคคลที่สามหรือหน่วยงาน เข้ามาทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่ชุมชนพันลานอนุรักษ์อยู่ ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนพันลานหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ หรือ รมรงคในการช่วยกันดูแลรักษาบ่อฝังกบขยะ รวมถึงมีการจัดหากิจกรรม/โครงการ/หรือวิทยากรมาอบรมให้ความรู้เบื้องต้นในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดจากบ่อฝังกบขยะ อีกทั้งมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเฝ้าระวังปัญหาหรือผลกระทบจากบ่อฝังกบขยะ มีการตรวจสอบหรือประเมิน และรายงานผลกระทบจากบ่อฝังกบขยะอยู่เสมอ (ภาวนาปธาน: ชุมชนควรมีสติในการหากลยุทธ์วิธีการ ในการแก้ไขปัญหาจากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากบ่อฝังกบขยะ)

ขณะเดียวกัน คนในชุมชนของพันลานสร้างความตระหนักร่วมกันในเรื่องผลกระทบจากบ่อฝังกบขยะไม่ว่าจะเป็นในด้านของความรู้/ความเข้าใจในเรื่องของสิทธิ แนวทางหรือข้อปฏิบัติในการป้องกันผลกระทบจากบ่อฝังกบขยะ และด้านสภาพแวดล้อม คนในชุมชนพันลานต้องปรับปรุงสภาพแวดล้อมบริเวณรอบ ๆ บ่อฝังกบขยะเพื่อเป็นการลดปัญหา หรือเพื่อให้เกิดภูมิทัศน์ที่ดีขึ้น รวมถึงการจัดหาอุปกรณ์ในการวัดคุณภาพน้ำ อากาศบริเวณบ่อฝังกบขยะ และมีการตรวจสอบสภาพประจำเดือนหรือประจำปีอยู่เป็นประจำให้แก่คนในชุมชนพันลานที่อยู่บริเวณบ่อฝังกบขยะ (อนุรักษนาปธาน: ชุมชนควรมีสติในการรักษา ชุมชน คนในชุมชน รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ให้ได้รับผลกระทบจากบ่อฝังกบขยะ) อย่างไรก็ตามปัจจัยที่ส่งผลให้ชุมชนพันลานสามารถอนุรักษ์ พื้นฟู พื้นที่บริเวณใกล้เคียงของบ่อฝังกบขยะให้เป็นพื้นที่ปลอดโปร่ง สะอาดได้นั้นต้องประกอบด้วย คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตั้งแต่ในเรื่องของการประชุมวางแผน การเสนอแนวทาง หรือข้อปฏิบัติ ในการป้องกันมิให้เกิดปัญหาผลกระทบจากบ่อฝังกบขยะ และผู้นำชุมชนมีการประสานงาน ขอความช่วยเหลือ หรือร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการป้องกันมิให้เกิดปัญหาผลกระทบจากบ่อฝังกบขยะ อีกทั้งคนในชุมชนมีการตระหนักถึงปัญหาที่เกิดจากบ่อฝังกบขยะโดยในส่วนใหญ่ผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูล

จัดทำป้ายรณรงค์ หรือให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการป้องกันปัญหาผลกระทบจากบ่อฝังกลบขยะ (สังวรปธาน: ชุมชนควรมีสิทธิในการป้องกันมิให้เกิดปัญหาผลกระทบจากบ่อฝังกลบขยะ)

ในประเด็นสุดท้ายคือ ปัจจัยที่จะส่งผลให้ประชาชนได้รับความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการแก้ไขปัญหาบ่อฝังกลบขยะต้องประกอบด้วย เมื่อเกิดปัญหาจากบ่อฝังกลบขยะคนในชุมชนพื้นลานสามารถแจ้งหรือร้องเรียนปัญหาดังกล่าวได้ทันที หน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในชุมชนสามารถรับเรื่องร้องเรียนและประสานงานในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ทันที หรือผู้นำชุมชน และคนในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวเฉพาะหน้าได้ รวมถึงการมีแนวทางปฏิบัติร่วมกันในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างยั่งยืน (ปธานปธาน: ชุมชนควรมีสิทธิในกำหนดมาตรการในการลดปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากบ่อฝังกลบขยะ) และสิ่งที่ชุมชนพื้นลานไม่ควรละเลยคือการที่ชุมชนพื้นลานได้ประสบพบเจอกับผลกระทบจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอยประชาชนสามารถเข้าชื่อร่วมกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ประสบพบเจออยู่

ดังนั้นแนวทางในแก้ไขปัญหาบ่อฝังกลบขยะอย่างยั่งยืนตามหลักสัมมปธาน 4

1. การดำเนินกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องบ่อฝังกลบขยะต้องผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. คนในชุมชนพื้นลานสามารถแจ้งหรือร้องเรียนปัญหาในเรื่องของบ่อฝังกลบขยะได้ทันที
3. ชุมชนควรสร้างความตระหนักร่วมกันในเรื่องของการบริหารจัดการขยะอย่างถูกวิธี (ต้นทาง) เพื่อมิให้เกิดผลกระทบกับบ่อฝังกลบขยะ(ปลายทาง)
4. รัฐควรสนับสนุนการจัดการขยะมูลฝอยด้วยวิธีการการนำขยะมูลฝอยมาเป็นเชื้อเพลิง (Refuse Derived Fuel : RDF)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรสนับสนุนนโยบายให้ชุมชนควรสร้างความตระหนักร่วมกันในเรื่องของการบริหารจัดการขยะอย่างถูกวิธี เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบกับบ่อฝังกลบขยะ และเพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิด จากประเภทของขยะภายในอนาคตได้อีก
2. ภาครัฐควรสนับสนุนโครงการจัดการขยะมูลฝอยด้วยวิธีการการนำขยะมูลฝอยมาเป็นเชื้อเพลิง (Refuse Derived Fuel : RDF) อย่างต่อเนื่อง เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างมีคุณภาพ
3. ภาครัฐควรมีนโยบายการแยกขยะในชุมชนอย่างเข้มงวดขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันการเกิดความเสี่ยงภัยเป็นวงกว้างที่สามารถเกิดขึ้นได้ในอนาคต
4. ภาครัฐควรมีนโยบายการตรวจสอบสุขภาพประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบเป็นประจำ
5. ภาครัฐควรการฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อแบคทีเรียและจุลินทรีย์ เพื่อลดการฟุ้งกระจายของกลิ่นขยะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ด้านการอนุรักษ์ พื้นที่ (ชุมชนพันทาน สามารถอนุรักษ์ พื้นที่พื้นที่บริเวณใกล้เคียงของบ่อฝังกลบขยะให้เป็นพื้นที่ปลอดโปร่ง สะอาด) ภาครัฐควรส่งเสริมเรื่องการแยกขยะอย่างจริงจัง และส่งเสริมให้คนในชุมชนปฏิบัติตามเงื่อนไขอย่างเข้มงวด
2. ด้านการจัดการบำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล และยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ภาครัฐควรสนับสนุนเจ้าหน้าที่ให้มีจำนวนเพียงพอต่อการดูแลบ่อฝังกลบ เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ขึ้นในอนาคต
3. ด้านการเข้าชื้อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ภาครัฐควรมีการแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว และสม่ำเสมอ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาระหว่างภาครัฐและประชาชนในอนาคต

4. ด้านรัฐจัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชนสิทธิของบุคคลและชุมชนตาม (1) ถึง (4) ภาครัฐควรมีการศึกษาข้อมูลใหญ่ ๆ อย่างต่อเนื่อง และทันเหตุการณ์ เพื่อตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ และทันกับเทคโนโลยีในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2564). (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะของประเทศ (พ.ศ. 2565–2570). https://www.pcd.go.th/wp-content/uploads/2021/10/pcdnew-2021-10-16_05-41-25_882141.pdf
- กรมควบคุมมลพิษ. (2567). ข้อมูลสถานการณ์ขยะมูลฝอยของจังหวัดนครสวรรค์. https://thaimsw.pcd.go.th/report_province.php?year=2564&province=47
- กรมควบคุมมลพิษ. (2567). ข้อมูลสถานการณ์ขยะมูลฝอยของประเทศ. https://thaimsw.pcd.go.th/report_country.php
- กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน. (2562). ศึกษาวิจัยและพัฒนาการผลิตขยะเชื้อเพลิง (RDF). (รายงานการวิจัย). กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน.
- ชัยพัฒน์ ดอนไม้ชัย. (2560) การบริหารจัดการสถานที่กำจัดขยะ ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ. (รายงานการวิจัย). สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสมุทรสาคร.
- นงนุช ศรีสุข และเบญญาดา กระจ่างแจ้ง. (2566). การจัดการขยะฐานศูนย์ของชุมชนภายใต้แนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลปะตง อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 5(4), 1011-1026.
- นภัสรพี แดบเงิน. (2565). ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- พัชรพล ทะจะกัน. (2562). *การจัดการขยะในชุมชนเกษตรกรบ้านกอม่วง ตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2565). *ภัยจากขยะหากจัดการไม่เหมาะสม จะส่งผลอย่างไรต่อระบบนิเวศ*. <https://www.thaihealth.or.th/?p=309696>.
- Pearson, K. (1896). *Mathematical contributions to the theory of evolution. III. Regression, heredity, and panmixia. Philosophical Transactions of the Royal Society of London. Series A*, 187, 253–318.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. (3rd ed.). Harper & Row.

ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น
(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พุทธศักราช 2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Administrative Factors Affecting the Management of the Early Primary
Education Curriculum (Grades 1–3) in B.E. 2568 in
Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง¹

Wacharapatr Techawattanasiridumrong

Received: October 08, 2025

Revised: October 22, 2025

Accepted: November 12, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พุทธศักราช 2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการจัดการหลักสูตร และ 3) วิเคราะห์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการหลักสูตรดังกล่าว การวิจัยเป็นแบบเชิงปริมาณ กรอบแนวคิดการวิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีของ Systems Approach และ Constructivism ประชากรที่ศึกษาได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3,537 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยตารางของ Krejcie & Morgan ได้จำนวน 359 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา; Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: ananxisu163@gmail.com

ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการศึกษาระดับการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พุทธศักราช 2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D.=0.45) 2) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการจัดการหลักสูตร พบว่า ปัจจัยการบริหารทั้ง 6 ด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พ.ศ.2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) อยู่ระหว่าง 0.160-0.228 และปัจจัยการบริหารทั้ง 6 ด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พ.ศ.2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($r = .228$, $p < .01$) และ 3) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พ.ศ. 2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ปัจจัยการบริหารทั้ง 6 แปร ร่วมกันสามารถอธิบายความผันแปรการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พ.ศ.2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้ร้อยละ 22.9 สามารถนำมาเขียนสมการได้ดังนี้

สมการความถดถอยเชิงพหุแบบคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.20 + 0.120(X_1) + 0.135(X_2) + 0.110(X_3) + 0.140(X_4) + 0.095(X_5) + 0.180(X_6)$$

สมการความถดถอยเชิงพหุแบบคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = 0.150(X_1) + 0.160(X_2) + 0.130(X_3) + 0.170(X_4) + 0.115(X_5) + 0.210(X_6)$$

คำสำคัญ: ปัจจัยการบริหาร, การจัดการหลักสูตร, หลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พุทธศักราช 2568, จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Abstract

This research aimed to: (1) examine the level of management of the Early Primary Education Curriculum (Grades 1–3) B.E. 2568 in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province; (2) analyze the relationships between administrative factors and curriculum management; and (3) identify the administrative factors that affected curriculum management. The study employed a quantitative research design. The research framework was based on the theoretical concepts of the Systems Approach and Constructivism. The study population consisted of school administrators, teachers, and members of the basic education committees, totaling 3,537 individuals. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's table, resulting in 359 participants. The research instrument was a five-point Likert scale questionnaire. The data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics, including Pearson's correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis. The research findings revealed that: (1) the overall level of management of the Early Primary Education Curriculum (Grades 1–3) B.E. 2568 in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province was high ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.45); and (2) the analysis of the relationships between administrative factors and curriculum management indicated that all six administrative factors were positively and significantly correlated with the management of the Early Primary Education Curriculum (Grades 1–3) B.E. 2568 in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province at the 0.01 level of significance, with Pearson correlation coefficients (r) ranging from 0.160 to 0.228, and the six administrative factors were positively correlated with the management of the Early Primary Education Curriculum (Grades 1–3) B.E. 2568 in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, with an overall moderate level of correlation ($r = 0.228$, $p < 0.01$). The analysis of

administrative factors affecting curriculum management revealed that all six factors together explained 22.9% of the variance in the management of the Early Primary Education Curriculum (Grades 1–3) B.E. 2568 in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The regression equations were derived as follows:

Multiple Regression Equation (Raw Scores):

$$\hat{Y} = 1.20 + 0.120(X1) + 0.135(X2) + 0.110(X3) + 0.140(X4) + 0.095(X5) + 0.180(X6)$$

Multiple Regression Equation (Standardized Scores):

$$\hat{Z} = 0.150(X1) + 0.160(X2) + 0.130(X3) + 0.170(X4) + 0.115(X5) + 0.210(X6)$$

Keywords: Administrative Factors, Curriculum Management, Early Primary Education Curriculum (Grades 1–3) B.E. 2568, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

บทนำ

การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพคนของชาติ เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่เด็กมีการพัฒนารอบด้าน การบริหารจัดการหลักสูตรประถมศึกษาตอนต้นจึงมีบทบาทสำคัญในการวางรากฐานการเรียนรู้ (UNESCO, 2022) โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 และการปรับปรุงในปี พ.ศ.2568 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) อย่างไรก็ตาม หลายพื้นที่ยังพบปัญหาการบริหารที่ไม่ตรงกับบริบทโรงเรียนและขาดการมีส่วนร่วมของครู (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566) การบริหารที่มีประสิทธิภาพควรยึดหลัก Systems Approach (Fayol, 1916; Deming, 1994) และส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวคิด Constructivism ที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Vygotsky, 1978) เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้แบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการกระจายอำนาจทางการศึกษา (OECD, 2021)

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลให้โรงเรียนในจังหวัดมีความแตกต่างกันทั้งด้านทรัพยากร ความพร้อมของครู

และความสามารถในการบริหารจัดการหลักสูตร (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2566) โรงเรียนขนาดใหญ่บางแห่งมีบุคลากรและสื่อการเรียนการสอนครบครัน สามารถบริหารหลักสูตรได้อย่างเป็นระบบ ขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กหลายแห่งยังขาดความพร้อมในด้านบุคลากร ทรัพยากร และเครื่องมือสนับสนุน ทำให้การจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอนไม่สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การประเมินผลผู้เรียนและการติดตามความก้าวหน้าของการเรียนการสอนยังไม่สอดคล้องกับแนวทางหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2568 ซึ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะศตวรรษที่ 21 ความสามารถด้านนวัตกรรม และการเรียนรู้เชิงบูรณาการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) โรงเรียนหลายแห่งยังไม่มีระบบบริหารหลักสูตรที่ชัดเจนหรือเครื่องมือในการประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐาน ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนไม่สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายการศึกษาที่ตั้งไว้ได้อย่างเต็มที่

การบริหารหลักสูตรที่ไม่ชัดเจนยังส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนการสอน ครูผู้สอนและการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม ทำให้เกิดความไม่สอดคล้องระหว่างแผนการสอน เนื้อหาที่จัดเรียน และการประเมินผลผู้เรียน ดังนั้น การศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการหลักสูตร ประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อทำความเข้าใจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการจัดการหลักสูตรในบริบทโรงเรียนขนาดต่าง ๆ และเพื่อพัฒนาแนวทางและนโยบายการบริหารหลักสูตรที่เหมาะสม สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับมาตรฐานชาติ และตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา คุณภาพ (SDG4) การวิจัยนี้จึงเป็นรากฐานสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พุทธศักราช 2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พุทธศักราช 2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พุทธศักราช 2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) แนวคิดการวิจัยใช้แนวคิดและทฤษฎีของ Systems Approach และ Constructivism มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร การวิจัยนี้ใช้ประชากรจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2568 จำนวน 118 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 3,537 คน แบ่งเป็น ผู้บริหาร 118 คน ครูผู้สอน 2,060 คน และคณะกรรมการบริหาร 1,359 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ขนาดตัวอย่างกำหนดตามตาราง Krejcie & Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ตัวอย่างรวม 359 คน โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารและคณะกรรมการบริหารทุกคน (Census) เพื่อให้ครอบคลุมทุกโรงเรียน และสุ่มเลือกครูผู้สอน 123 คน ด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ทำให้กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 118 คน ครูผู้สอน 123 คน และคณะกรรมการบริหาร 118 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พุทธศักราช 2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 การเก็บข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารทั้ง 6 ด้าน ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบลิเคิร์ต (Likert Scale) ส่วนตอนที่ 3 การเก็บข้อมูลการจัดการหลักสูตรทั้ง 7 ขั้นตอน ใช้มาตราส่วน 5 ระดับเช่นเดียวกัน

2.2 การสร้างเครื่องมือดำเนินการตามขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างแบบสอบถาม 2) เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจแก้ไขเนื้อหาและสำนวนภาษา 3) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) กับผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.97 4) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกันจำนวน 30 คน ในจังหวัดอ่างทอง 5) วิเคราะห์ความเชื่อมั่นด้วย Cronbach's Alpha แยกตามด้านและรวมทั้งฉบับ ได้ค่าเท่ากับ 0.93 6) ปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ และ 7) จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

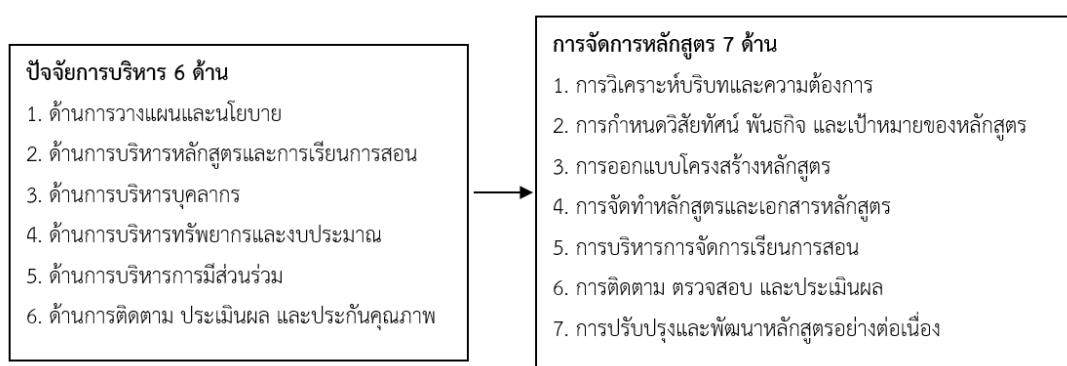
การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เริ่มจากขอหนังสือขอความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำส่งไปยังผู้อำนวยการศึกษาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1-2 เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จากนั้นผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองบางส่วน และส่งแบบสอบถามพร้อมรายนามผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละสถานศึกษา รวมทั้งของเปล่าติดสแตมป์ไปยังผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นหน่วยของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ส่งกลับคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์ การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการระหว่างวันที่ 1-30 พฤษภาคม พ.ศ.2568 รวมเป็นเวลา 30 วัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เริ่มจากตรวจสอบความเรียบร้อยและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ต่อมา วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 เกี่ยวกับปัจจัยการบริหารหลักสูตร และตอนที่ 3 เกี่ยวกับการจัดการหลักสูตร โดยคำนวณค่าเฉลี่ยตามสูตรของบุญชม ศรีสะอาด (2560) นอกจากนี้ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการจัดการหลักสูตร โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) เพื่อตรวจสอบทิศทางและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร สุดท้าย วิเคราะห์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการหลักสูตรด้วย

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญต่อการจัดการหลักสูตร และผู้วิจัยได้รับอนุญาตจากหน่วยงานต้นสังกัด และขอความยินยอมจากผู้ตอบแบบสอบถาม พร้อมรักษาความลับของข้อมูลตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาระดับการบริหารกับการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พุทธศักราช 2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.1 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชายจำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 50.75 และเพศหญิงจำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 49.25 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีสัดส่วนชายและหญิงใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 36.21 รองลงมาคือผู้ที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 35.93 สำหรับระดับการศึกษา พบว่าผู้ตอบส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 50.14 รองลงมาคือระดับปริญญาโท จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 33.98 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากกว่า 20 ปี จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 40.95 รองลงมาคือผู้ที่มีประสบการณ์ไม่เกิน 5 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 17.55

1.2 ผลการศึกษาระดับการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พุทธศักราช 2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พุทธศักราช 2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ข้อ	การจัดการหลักสูตร	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	การวิเคราะห์บริบทและความต้องการ (Y1)	4.14	0.55	มาก
2	การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของหลักสูตร (Y2)	4.23	0.56	มาก
3	การออกแบบโครงสร้างหลักสูตร (Y3)	4.16	0.52	มาก
4	การจัดทำหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร (Y4)	4.12	0.58	มาก
5	การบริหารจัดการเรียนการสอน (Y5)	4.09	0.53	มาก
6	การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล (Y6)	4.05	0.61	มาก
7	การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง (Y7)	4.18	0.57	มาก
รวมเฉลี่ย		4.14	0.45	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พุทธศักราช 2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D.=0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน โดยมีระดับการปฏิบัติมากที่สุด 3 ด้านแรก คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.23$, S.D.=0.56) รองลงมาคือ การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.18$, S.D.=0.57) และ การออกแบบโครงสร้างหลักสูตร ($\bar{X} = 4.16$, S.D.=0.52) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล ($\bar{X} = 4.05$, S.D.=0.61)

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการจัดการหลักสูตร การประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พุทธศักราช 2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แสดงดังตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พุทธศักราช 2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตัวแปร	การกำหนด							
	การวิเคราะห์ บริบทและ ความต้องการ (Y1)	วิสัยทัศน์ พันธกิจ และ เป้าหมาย ของ หลักสูตร (Y2)	การ ออกแบบ โครงสร้าง หลักสูตร (Y3)	การจัดทำ หลักสูตร และ เอกสาร หลักสูตร (Y4)	การบริหาร การจัดการ เรียนการ สอน (Y5)	การติดตาม ตรวจสอบ และ ประเมินผล (Y6)	การปรับปรุง และพัฒนา หลักสูตรอย่าง ต่อเนื่อง (Y7)	การจัดการ หลักสูตรการ ประถมศึกษา ตอนต้น Ytot
ด้านการวางแผน และนโยบาย (X1)	.310	.520	.010	-.020	-.030	-.040	-.005	.170
ด้านการบริหาร หลักสูตรและ การเรียนการ สอน (X2)	.240	.290	.085	.050	.045	.012	.030	.175
ด้านการบริหาร บุคลากร (X3)	.295	.630	-.025	-.055	-.095*	-.060	-.020	.168
ด้านการบริหาร ทรัพยากรและ งบประมาณ (X4)	.265	.590	.005	-.050	-.040	-.035	.010	.182
ด้านการบริหาร การมีส่วนร่วม (X5)	.400	.310	-.030	-.020	-.060	-.025	.045	.160
ด้านการติดตาม ประเมินผล และ ประกันคุณภาพ (X6)	.480	.540	.060	.050	-.005	.020	.070	.220
ปัจจัยการ บริหาร Xtot	.430	.540	.020	-.010	-.055	-.030	.0230	.228

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยการบริหารทั้ง 6 ด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พ.ศ.2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) อยู่ระหว่าง 0.160-0.228 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการติดตาม ประเมินผล และประกันคุณภาพ (X_6) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด ($r=0.220$) รองลงมาคือ ด้านการบริหารทรัพยากรและงบประมาณ (X_4) และด้านการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอน (X_2) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการบริหารที่เน้นระบบการติดตามและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการจัดการหลักสูตรมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าทุกปัจจัยการบริหารมีอิทธิพลเชิงสนับสนุนต่อการจัดการหลักสูตร โดยเฉพาะด้านการติดตาม ประเมินผล และประกันคุณภาพ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการหลักสูตรของโรงเรียน

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พุทธศักราช 2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ปัจจัยการบริหาร	การจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น		
	ค่าสัมประสิทธิ์	ระดับ	ทิศทาง
	สหสัมพันธ์ (r)	ความสัมพันธ์	ความสัมพันธ์
1. ด้านการวางแผนและนโยบาย (X_1)	.170**	ต่ำ	ทางบวก
2. ด้านการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอน (X_2)	.175**	ต่ำ	ทางบวก
3. ด้านการบริหารบุคลากร (X_3)	.168**	ต่ำ	ทางบวก
4. ด้านการบริหารทรัพยากรและงบประมาณ (X_4)	.182**	ต่ำ-ปานกลาง	ทางบวก
5. ด้านการบริหารการมีส่วนร่วม (X_5)	.160**	ต่ำ	ทางบวก
6. ด้านการติดตาม ประเมินผล และประกันคุณภาพ (X_6)	.220**	ปานกลาง	ทางบวก
รวม	.228**	ปานกลาง	ทางบวก

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยการบริหารทั้ง 6 ด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พุทธศักราช 2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($r = .228, p < .01$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการติดตาม ประเมินผล และประกันคุณภาพ (X_6) มีความสัมพันธ์สูงที่สุด ($r = .220$) รองลงมาคือ ด้านการบริหารทรัพยากรและงบประมาณ (X_4) ($r = .182$) และด้านการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอน (X_2) ($r = .175$) ส่วนด้านการมีส่วนร่วม (X_5) มีความสัมพันธ์ต่ำที่สุด ($r = .160$) อย่างไรก็ตาม ทุกปัจจัยการบริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการหลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสะท้อนว่าการพัฒนาในแต่ละด้านล้วนมีส่วนสนับสนุนต่อคุณภาพของการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

3. การวิเคราะห์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พุทธศักราช 2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พุทธศักราช 2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกตามลำดับการเข้า สมการ	b	Std. Error	β	t	P
1. ด้านการวางแผนและนโยบาย (X_1)	0.120	0.045	0.150	2.26	.008**
2. ด้านการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอน (X_2)	0.135	0.050	0.160	2.70	.007**
3. ด้านการบริหารบุคลากร (X_3)	0.110	0.048	0.130	2.29	.023*
4. ด้านการบริหารทรัพยากรและงบประมาณ (X_4)	0.140	0.052	0.170	2.69	.008**
5. ด้านการบริหารการมีส่วนร่วม (X_5)	0.095	0.046	0.115	2.07	.039*
6. ด้านการติดตาม ประเมินผล และประกันคุณภาพ (X_6)	0.180	0.055	0.210	3.27	.001**
ค่าคงที่ (Constant)	1.20	0.25	-	4.80	.000**

$$R = 0.478 \quad R^2 = 0.229 \quad \text{Adjusted } R^2 = 0.222 \quad F = 32.15, p < .001$$

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยการบริหารทั้ง 6 ด้านมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (Y_{tot}) ทั้งหมดโดยด้านการติดตาม ประเมินผล และประกันคุณภาพ (X6) มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการจัดการหลักสูตร ($\beta = 0.210, p < .01$) รองลงมาคือด้านการบริหารทรัพยากรและงบประมาณ (X4, $\beta = 0.170, p < .01$) และด้านการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอน (X2, $\beta = 0.160, p < .01$) ค่ารวมของโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของการจัดการหลักสูตรได้ประมาณ 22.9% ($R^2 = 0.229, p < .001$) แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาปัจจัยการบริหารทุกด้านมีส่วนสนับสนุนต่อประสิทธิภาพการจัดการหลักสูตร โดยเฉพาะด้านการติดตามและประเมินผลที่มีผลต่อ Y_{tot} ชัดเจนที่สุด ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 5 สามารถนำค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย (b) และสัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐาน (β) เขียนเป็นสมการทำนายการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พุทธศักราช 2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

สมการความถดถอยเชิงพหุแบบคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.20 + 0.120(X1) + 0.135(X2) + 0.110(X3) + 0.140(X4) + 0.095(X5) + 0.180(X6)$$

สมการความถดถอยเชิงพหุแบบคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = 0.150(X1) + 0.160(X2) + 0.130(X3) + 0.170(X4) + 0.115(X5) + 0.210(X6)$$

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาระดับการบริหารกับการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พุทธศักราช 2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งนี้เพราะว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสมดุลทั้งด้านเพศ อายุ และประสบการณ์ เนื่องจากเป็นผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารและจัดการหลักสูตร ซึ่งสะท้อนมุมมองที่หลากหลายและครอบคลุมทั้งบุคลากรรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ ด้านการศึกษาระดับการบริหารกับการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พ.ศ.2568 ในจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยมีระดับการปฏิบัติมากที่สุดคือ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของหลักสูตร รองลงมาคือ การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และการออกแบบโครงสร้างหลักสูตร และด้านที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล (ชัยชุมพล ชำนาญมาก และจิระพันธ์ นามสวัสดิ์, 2564; อาภากร รัตนโกสินทร์, เอกลักษณ์ เพียสา และวาโร เพ็งสวัสดิ์, 2568) แนวโน้มดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด Systems Approach ที่เสนอโดย Fayol (1916); Deming (1994) ซึ่งมองการบริหารว่าเป็นระบบที่ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การควบคุม และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Fayol, 1916; Deming, 1994) โดยผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการวางแผนและการจัดการหลักสูตรที่เป็นระบบช่วยสนับสนุนการปฏิบัติที่มีประสิทธิผล และสอดคล้องกับหลักการ PDCA ของ Deming ที่เน้นวงจร Plan-Do-Check-Act ในการประกันคุณภาพการศึกษา (Deming, 1994) ในเชิงการเรียนรู้ภายในองค์กร ผลลัพธ์ยังสอดคล้องกับทฤษฎี Constructivism ของ Vygotsky (1978) ที่เน้นการสร้างความรู้ผ่านปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งอธิบายได้ว่าการมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารในการออกแบบและดำเนินงานหลักสูตรช่วยเพิ่มความเป็นเจ้าของและผลสัมฤทธิ์ของการจัดการหลักสูตร (Vygotsky, 1978; นิตยา ไชยสุระ, เอกลักษณ์ เพียสา และวัลนิกา ฉลากบาง, 2567)

2. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พุทธศักราช 2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งนี้เพราะว่า ปัจจัยการบริหารทั้ง 6 ด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณารายชั้นตอนบางชั้นตอนปรากฏค่าสัมประสิทธิ์ทางลบ ซึ่งอาจสะท้อนความไม่สมดุลระหว่างการวางแผนนโยบายกับการปฏิบัติจริง โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดด้านบุคลากร งบประมาณ และทรัพยากร ทำให้การมีส่วนร่วมของภาคีและการบริหารบุคลากรยังไม่ส่งผลเชิงบวกเต็มที่ (บรรณวิทย์ กิตก้อง และนงลักษณ์ ใจฉลาด, 2566; ปฐวี วรรณชัย และนงลักษณ์ ใจฉลาด, 2567) มุมมองเชิงระบบ (Systems Approach) ช่วยอธิบายปรากฏการณ์นี้ว่า เมื่อองค์ประกอบสำคัญของระบบขาดความพร้อมหรือเชื่อมโยงกันไม่ดี

ผลรวมของระบบย่อมลดลงแม้บางองค์ประกอบจะมีประสิทธิภาพ (Deming, 1994) ในขณะเดียวกัน การที่ปัจจัยการติดตาม ประเมินผล และประกันคุณภาพมีอิทธิพลสูงสุด สะท้อนการทำงานของ กลไก “Check” และ “Act” ในวงจร PDCA ที่จำเป็นสำหรับการปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง (Deming, 1994) หากพิจารณาในมิติการเรียนรู้เชิงสังคมตาม Vygotsky การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ภายในองค์กรและการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างครู ผู้บริหาร และชุมชนจะช่วย ลดผลกระทบเชิงลบของข้อจำกัดเชิงทรัพยากรและเพิ่มการนำแผนสู่การปฏิบัติ (Vygotsky, 1978; สุกัญญา โพธิ์ทอง, 2566)

3. การวิเคราะห์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการหลักสูตรการประถมศึกษา ตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พุทธศักราช 2568 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งนี้เพราะว่า การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณชี้ให้เห็นว่าปัจจัยการบริหารทั้ง 6 ด้านมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการ จัดการหลักสูตร โดยโมเดลอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 22.9 ($R^2=0.229$, $p<.001$) ซึ่งแสดงว่า การบริหารเชิงระบบและการจัดสรรทรัพยากรมีส่วนสำคัญต่อผลลัพธ์การจัดการหลักสูตร (ไสรญา พงษ์สุวรรณ และต้องลักษณะ บุญธรรม, 2566; วชรกมล สุศรี, อรพรรณ ตู๋จินดา, ดวงใจ ชนะสิทธิ์ และพงศ์เทพ จิระโร, 2567) ด้านการติดตาม ประเมินผล และประกันคุณภาพ (X_6) มีอิทธิพลสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Systems Approach ที่ให้ความสำคัญกับกลไกการควบคุมและการ ปรับปรุง (Fayol, 1916; Deming, 1994) และชี้ว่าการมีระบบติดตามที่เข้มแข็งทำให้การดำเนินงาน มีความยั่งยืนและสามารถปรับปรุงได้ตามผลสะท้อนจากการประเมิน. ในเชิงทฤษฎีการเรียนรู้ การ สนับสนุนให้ครูและผู้บริหารมีพื้นที่สำหรับการสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน (Reflective Practice) ตามแนวคิด Constructivism จะช่วยให้การบริหารหลักสูตรไม่เพียงแต่เป็นการทำตามขั้นตอน เท่านั้น แต่ยังเป็นกระบวนการสร้างนวัตกรรมและการปรับตัวของระบบการศึกษา (Vygotsky, 1978; นฤมล มณีแดง และสมใจ สืบเสาะ, 2566) สรุปได้ว่าผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าการบริหารที่ ผสมผสานระหว่างการจัดการเชิงระบบ (Systematic Management) และการส่งเสริมการเรียนรู้ เชิงสร้างสรรค์ในองค์กรมากขึ้น จะทำให้การจัดการหลักสูตรมีคุณภาพและยั่งยืนยิ่งขึ้น (Deming, 1994; Vygotsky, 1978)

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารจัดการหลักสูตรประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-3) มีประสิทธิภาพสูงขึ้นเมื่อปัจจัยการบริหารทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การวางแผนและนโยบาย หลักสูตรและการเรียนการสอน บุคลากร ทรัพยากรและงบประมาณ การมีส่วนร่วม และการติดตามประเมินผลและประกันคุณภาพ ได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วน โดยเฉพาะด้านการติดตามประเมินผลที่มีอิทธิพลสูงสุด การบูรณาการปัจจัยเหล่านี้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการหลักสูตร ตอบสนองความต้องการผู้เรียนและบริบทโรงเรียน พร้อมเป็นแนวทางในการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีสมรรถนะในการบริหารหลักสูตรโดยมีขั้นตอนหลักในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการหลักสูตร แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรแบบบูรณาการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการพัฒนาปัจจัยการบริหารทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการติดตาม ประเมินผล และประกันคุณภาพ เพื่อยกระดับการจัดการหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ

2. ควรจัดทำแนวทางการบริหารทรัพยากรและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอนให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด
3. สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารหลักสูตรระดับชาติและพื้นที่ EEC เพื่อเป็นแนวทางในการกระจายอำนาจทางการบริหารการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารและครูสามารถนำผลวิจัยไปปรับปรุงการติดตาม ประเมินผล และประกันคุณภาพภายในโรงเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการหลักสูตร
2. เขตพื้นที่การศึกษาสามารถใช้ผลวิจัยเป็นแนวทางในการฝึกอบรมและพัฒนาครู และบุคลากรให้มีสมรรถนะในการบริหารหลักสูตรและการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม
3. โรงเรียนสามารถประยุกต์ผลวิจัยเพื่อสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน ในการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของนักเรียนอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ชัยชุมพล ชำนาญมาก และจิระพันธ์ นามสวัสดิ. (2564). ปัจจัยการบริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพ การบริหารงานของโรงเรียนร่มไทรวิทยา. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่ง แปซิฟิก*, 7(1), 13-26.
- นฤมล มณีแดง และสมใจ สืบเสาะ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 7(1), 172-187.
- นิตยา ไชยสุระ, เอกลักษณ์ เพียสา และวัลนิภา ฉลากบาง. (2567). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สกลนคร. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 21(92), 121-135.
- บรรณวิทย์ กิดก้อง และนงลักษณ์ ใจฉลาด. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการ บริหารงานวิชาการ ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารวิชาการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 6(3), 89-98.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ปฐวี วรรณชัย และนงลักษณ์ ใจฉลาด. (2567). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติในโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*, 13(1), 42-55.
- วชรกมล สุศรี, อรพรรณ ตูจินดา, ดวงใจ ชนะสิทธิ์ และพงศ์เทพ จิระโร. (2567). ปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 18(1), 263-278.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). *แนวทางการปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2568*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). *รายงานการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2566). *สภาพปัญหาการจัดการศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. พระนครศรีอยุธยา.
- สุกัญญา โพธิ์ทอง. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิภาพการสอนของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย*, 10(1), 219-232.
- โสธญา พงษ์สุวรรณ และต้องลักษณ์ บุญธรรม. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูต่างชาติในโรงเรียนสองภาษา จังหวัดปทุมธานี. *วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ*, 5(2), 448-461.
- อาภากร รัตนโกสินทร์, เอกลักษณ์ เพียสา และวาโร เพ็งสวัสดิ์. (2568). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 22(96), 29-42.

- Deming, W. E. (1994). *The new economics for industry, government, education*. (2nd ed.). MIT Center for Advanced Engineering Study.
- Fayol, H. (1916). *General and industrial management*. Institute of Electrical and Electronics Engineering.
- OECD. (2021). *Future of education and skills 2030: Curriculum Analysis*. OECD Publishing.
- UNESCO. (2022). *Education for sustainable development: A roadmap*. UNESCO Publishing.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.

สิทธิในการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากชื่อเสียง ภาพลักษณ์ และรูปลักษณ์
ของนักกีฬาระดับอุดมศึกษา: มุมมองที่น่าสนใจต่อคดี House v. NCAA และการ
ต่อต้านการผูกขาดทางการค้าในระบบกฎหมายสหรัฐอเมริกา

The Right to Economically Benefit from the Name, Image, and Likeness of
Collegiate Athletes: Perspectives on House v. NCAA and Antitrust Law in
the United States

ปีติเทพ อยู่ยืนยง¹

Pedithep Youyuenyong

Received: July 16, 2025

Revised: September 24, 2025

Accepted: November 12, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษาสิทธิในการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากชื่อเสียง ภาพลักษณ์ และรูปลักษณ์ของนักกีฬาระดับอุดมศึกษา: มุมมองที่น่าสนใจต่อคดี House v. NCAA และการต่อต้านการผูกขาดทางการค้าในระบบกฎหมายสหรัฐอเมริกา พบว่า เนื่องจากกระบวนการนำชื่อเสียง ภาพลักษณ์ และรูปลักษณ์ (NIL) ให้ได้รับสิทธิในการแสวงหารายได้และสิทธิในการทำ การตลาดของนักกีฬาเริ่มเป็นที่แพร่หลายมากยิ่งขึ้น องค์กรกีฬาและบรรดาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องอาจพิจารณาถึงความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิของนักกีฬาแต่ละคนในการแสวงหา รายได้จาก NIL เมื่อมีการนำ NIL ของนักกีฬาเข้าสู่ตลาดกีฬาสำหรับผู้ชมกีฬาทั้งในระดับนานาชาติ

¹ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; Chiang Mai University

Corresponding author, e-mail: pedithep@hotmail.com

และระดับประเทศ มีตัวอย่างคดีที่น่าสนใจ นั่นคือ คดีตัดสินในปี 2025 อันเป็นคดี พิพาทระหว่าง House และคณะ กับสมาคมกีฬาระดับวิทยาลัยแห่งชาติและคณะ (คดี House v. NCAA) ซึ่งถือเป็นกรณีศึกษาที่สำคัญเกี่ยวกับหน่วยงานกำกับดูแลกีฬาซึ่งมีหน้าที่กำกับควบคุมการแข่งขันกีฬาระดับมหาวิทยาลัยในตลาดธุรกิจกีฬาของสหรัฐอเมริกา บทความนี้ชี้ให้เห็นว่าคำพิพากษาของศาลสหรัฐอเมริกาในคดี House v. NCAA ถือเป็นบรรทัดฐานให้ NCAA จัดวางระบบการทำธุรกิจกีฬาของตนไม่ไปกระทบต่อสิทธิในการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากชื่อเสียง ภาพลักษณ์ และรูปลักษณะของนักกีฬาระดับอุดมศึกษา และสโมสรกีฬาในวงการกีฬาสหรัฐอเมริกาที่อยู่ภายใต้ NCAA ก็ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดเช่นกัน เพื่อไม่ให้เกิดพฤติกรรมในการประกอบธุรกิจแบบผูกขาดหรือการมีความประพฤติทางการค้าไปในทางที่สกัดกั้นการค้าอย่างเสรี

คำสำคัญ: ชื่อเสียง ภาพลักษณ์ และรูปลักษณะ, สมาคมกีฬาระดับวิทยาลัยแห่งชาติ, หลัก Amateurism, การผูกขาดทางการค้า, สิทธิของนักกีฬา

Abstract

This academic article aimed to examine the right to economically benefit from the name, image, and likeness (NIL) of collegiate athletes, with particular attention to the implications of House v. NCAA and antitrust law in the United States. The study found that the recognition and granting of rights to collegiate athletes over their NIL for income generation and marketing purposes have become increasingly widespread. Sports organizations and relevant stakeholders have acknowledged the importance of protecting each athlete's right to earn income from their NIL when athletes' NILs are introduced into the sports market for both international and national audiences. An illustrative example is the 2025 ruling in House v. NCAA, a dispute between House and others against the National Collegiate Athletic Association (NCAA) and its affiliates. This case serves as a significant study of the role

of sports governing bodies responsible for regulating collegiate athletic competitions within the U.S. sports business market. The article highlights that the ruling of the U.S. court in *House v. NCAA* established a precedent requiring the NCAA to conduct its sports business operations in a manner that does not infringe upon collegiate athletes' rights to economically benefit from their NIL. It further emphasizes that sports clubs under the NCAA are obliged to strictly comply with this standard to prevent monopolistic practices or any commercial conduct that could restrain free trade.

Keywords: Name, Image, and Likeness, National Collegiate Athletic Association, Principle of Amateurism, Antitrust, Athletes' Rights

บทนำ

บุคคลแต่ละคนย่อมมีชื่อ (Name) ที่ใช้ระบุตัวตนอย่างเป็นทางการ และอาจมีกฎหมายบ้านเมืองมารับรองคุ้มครองให้แต่ละบุคคลสามารถใช้ชื่อเพื่อประโยชน์แก่ตนเอง คนรอบข้างหรือสาธารณะชนได้ การที่บุคคลแต่ละคนมีชื่อของตนปรากฏอย่างชัดเจนย่อมส่งผลดีในแง่ของการแสดงตัวตนต่อบุคคลทั่วไปหรือการใช้ยืนยันตัวตนต่อหน่วยงานของรัฐที่ตนต้องมีปฏิสัมพันธ์ด้วย การระบุชื่อของแต่ละบุคคลยังอาจทำให้บุคคลทั่วไปใช้เพื่อแยกความแตกต่างของตนออกจากบุคคลอื่น โดยชื่อ (และนามสกุล) ของแต่ละบุคคลอาจบ่งบอกให้คนรอบข้างหรือประชาชนทั่วไปได้รับรู้ถึงตัวตน ความเป็นมาของตน ถิ่นกำเนิดของตน ตลอดจนการกล่าวหรือเอ่ยชื่อของแต่ละบุคคลอาจไปกระตุ้นภาพความทรงจำที่ฝังใจอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของคนรอบข้างหรือผู้อยู่ร่วมสังคม เกี่ยวกับความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกและทัศนคติที่คนรอบข้างหรือผู้อยู่ร่วมสังคมจะมีต่อตัวตนของผู้ใช้ชื่อ สำหรับภาพของแต่ละบุคคลในสายตาคนอื่นก็อาจมีความแตกต่างกันออกไป เพราะแต่ละบุคคลย่อมมีภาพความทรงจำที่เกิดขึ้นในจิตใจของผู้อื่นแตกต่างกันออกไป ซึ่งมาจากประสบการณ์ที่ผู้อื่นได้สัมผัสกับตัวของแต่ละบุคคลทั้งทางตรงหรือทางอ้อม ภาพของแต่ละบุคคลที่ปรากฏต่อสายตาคน

อันถือเป็นภาพลักษณ์ (Image) ภาพลักษณ์ของแต่ละบุคคลที่ปรากฏต่อสายตาคนอื่นอาจเป็นไปได้ในทางที่ดีหรือทางที่เลว ถ้าภาพลักษณ์ที่ดีส่งผลต่อการมีชื่อเสียงเกียรติคุณหรือทางทำมาหาได้ทางเจริญของบุคคลที่สามารถดำรงภาพลักษณ์ที่ดีให้ปรากฏต่อคนรอบข้างหรือสาธารณชนได้ แต่ถ้าภาพลักษณ์ที่ไม่ดีก็อาจส่งผลต่อการถูกดูหมิ่นเกลียดชังหรือตัดทอนทางทำมาหาได้ทางเจริญของบุคคลที่ไม่สามารถรักษาภาพลักษณ์ที่ดีให้ปรากฏต่อคนรอบข้างหรือสาธารณชนได้ นอกจากนี้แต่ละคนยังอาจมีรูปร่างลักษณะภายนอกที่มองเห็นได้หรือรูปลักษณ์ (Likeliness) เช่น รูปร่าง หน้าตา กิริยา ท่าทาง ทรงผม และการแต่งกาย ที่แตกต่างกันออกไปบุคคลบางคนย่อมมีรูปลักษณ์ที่น่าเชื่อถือ เลื่อมใส ศรัทธา เป็นที่นิยม ตลอดจนอาจเหมาะสมกับสถานภาพทางสังคม การประกอบอาชีพหรือตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งรูปลักษณ์ของแต่ละบุคคลอาจปรากฏขึ้นมาตามธรรมชาติหรือถูกกำหนดขึ้นมาไว้เพื่อให้เป็นที่จดจำของคนรอบข้างและเป็นที่รู้จักในสายตาของสาธารณชนคนหมู่มาก (Lens, 2025)

เหตุนี้เองในวงการอุตสาหกรรมกีฬาสหรัฐอเมริกา (U.S. Sports Industry) ได้พยายามใช้ชื่อเสียง ภาพลักษณ์ และรูปลักษณ์ของนักกีฬา (หรือบุคคลสำคัญในวงการกีฬา) มาเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างประโยชน์ทางการค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งชื่อของนักกีฬาที่มีชื่อเสียงได้รับความสนใจจากสังคม ภาพลักษณ์ที่ดีของนักกีฬาที่ปรากฏแก่สายตาสาธารณชน และรูปลักษณ์จากรูปร่าง หน้าตา การแสดงออกและความสามารถในการแข่งขันกีฬาอาจถูกนำมาใช้เพิ่มความน่าเชื่อถือทางธุรกิจ (Grimmett, 2014) ทำให้กิจกรรมกีฬา การแข่งขันกีฬา สินค้าหรือการให้บริการของภาคธุรกิจกีฬา หรือพันธมิตรของภาคธุรกิจกีฬามีภาพลักษณ์ดีขึ้น ได้รับความไว้วางใจจากพันธมิตรทางธุรกิจ ผู้สนับสนุนด้านกีฬา (สปอนเซอร์) นักลงทุน และลูกค้า สำหรับผู้ใช้ที่ชื่อเสียง ภาพลักษณ์และรูปลักษณ์ของนักกีฬาหรือบุคคลสำคัญในวงการกีฬาเพื่อสร้างประโยชน์ทางการค้านั้น ก็อาจเป็นองค์กระตุ้นสังกัดของนักกีฬาหรือบุคคลสำคัญในวงการกีฬาหรือเป็นตัวของนักกีฬาหรือบุคคลสำคัญในวงการกีฬา

อย่างไรก็ตาม ชื่อเสียง ภาพลักษณ์ และรูปลักษณ์ของนักกีฬาอาจสร้างสรรค์โดยตัวของนักกีฬาเองที่ริเริ่มแสดงพฤติกรรมสร้างความน่าประทับใจต่อผู้พบเห็นหรือดำรงความประพฤติที่ดีของตนให้ปรากฏต่อสาธารณชน โดยการใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสิทธิภาพ และความ

วิริยะอุตสาหะของตนเองในการสร้างสรรค์ขึ้นมา อีกทั้งยังอาจต้องอาศัยความสม่ำเสมอหรือกำหนดพฤติกรรมบางอย่างของตนเองเพื่อควบคุมให้ตนเองมีรูปร่างลักษณะภายนอกที่ดึงดูดสายตาของผู้พบเห็น กฎหมายสหรัฐอเมริกา (U.S. Law) จึงให้การรับรองคุ้มครองชื่อเสียง ภาพลักษณ์ และรูปลักษณ์ของนักกีฬาในฐานะที่เป็นสิทธิที่เป็นประโยชน์อันชอบธรรมที่กฎหมายรับรองให้นักกีฬาสามารถใช้ชื่อเสียง ภาพลักษณ์ และรูปลักษณ์ของตนให้ปรากฏต่อสาธารณชนหรือคนหมู่มากเพื่อประโยชน์แก่ตนเองในทางหนึ่งทางใด รวมทั้งคุ้มครองให้นักกีฬาสามารถใช้ประโยชน์จากชื่อเสียง ภาพลักษณ์ และรูปลักษณ์ของตนโดยไม่ถูกบุคคลอื่นหรือองค์กรหนึ่งองค์กรใดเอารัดเอาเปรียบอย่างไม่เป็นธรรม สิทธิที่เป็นประโยชน์อันชอบธรรมที่กฎหมายรับรองเช่นนี้ ได้แก่สิทธิในการเผยแพร่ (Right of Publicity)

ชื่อเสียง ภาพลักษณ์ และรูปลักษณ์ของนักกีฬาจึงควรเป็นประโยชน์ที่กฎหมายสหรัฐอเมริการับรองและวางมาตรการไม่ให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดมาล่วงละเมิด นักกีฬาจึงอาจเรียกร้องให้รัฐคุ้มครองสิทธิในกรณีที่มีการล่วงละเมิดสิทธิดังกล่าวอย่างไม่เป็นธรรม รวมทั้งนักกีฬาก็อาจเรียกร้องให้รัฐเข้าไปแทรกแซงการทำสัญญาจ้างนักกีฬาเข้ามาอยู่ภายใต้สังกัดของสมาคมกีฬาดันสังกัดตามกฎหมายระเบียบว่าด้วยการจัดระเบียบการบริหารปกครองกีฬา เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการใช้สิทธิในการเผยแพร่เพื่อแสวงหาประโยชน์ (Hamilton, 2025) อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างนักกีฬาและสมาคมกีฬาดันสังกัดมักอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันภายใต้ระบบการบริหารปกครองกีฬาสหรัฐอเมริกาที่สโมสรกีฬาดันสังกัดมีอำนาจบริหารปกครองนักกีฬาภายใต้สังกัดและภายใต้สถานะทางเศรษฐกิจที่สโมสรกีฬาดันสังกัดมักได้เปรียบนักกีฬาภายใต้สังกัด สโมสรกีฬาดันสังกัดจึงมักทำข้อตกลงไปในทางที่เอารัดเอาเปรียบนักกีฬาภายใต้สังกัดซึ่งมีอำนาจต่อรองที่น้อยกว่า จำต้องยอมให้สโมสรกีฬาดันสังกัดและสมาคมกีฬาที่ให้อำนาจบริหารปกครองสโมสรกีฬาดันสังกัดสามารถใช้สิทธิในการเผยแพร่ชื่อเสียง ภาพลักษณ์ และรูปลักษณ์ของนักกีฬาโดยที่นักกีฬาต้องยอมให้สโมสรกีฬาดันสังกัดเอารัดเอาเปรียบตนเองจนเกินสมควรหรือยอมให้สมาคมกีฬาที่ให้อำนาจบริหารปกครองสโมสรกีฬาดันสังกัดสร้างกฎกติกาจำกัดการใช้สิทธิในการเผยแพร่ชื่อเสียง ภาพลักษณ์ และรูปลักษณ์ของนักกีฬาอย่างไม่เป็นธรรม

คดีล่าสุดเกิดขึ้นที่สหรัฐอเมริกา สมาคมกีฬาระดับวิทยาลัยแห่งชาติ (National Collegiate Athletic Association หรือ NCAA) ซึ่งเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายเอกชนในรูปองค์กรบริหารปกครองกีฬาที่ไม่แสวงหากำไร ถูกฟ้องร้องเป็นคดีแพ่งโดย Grant House นักกีฬาวัยรุ่น และ Sedona Prince นักกีฬาบาสเกตบอล (ทั้ง 2 คนนี้ต่างเป็นนักกีฬาระดับวิทยาลัยแห่งชาติ และร่วมกิจกรรมกีฬาในนามสโมสรกีฬาระดับวิทยาลัยต้นสังกัดของตนเอง ซึ่งสโมสรกีฬาระดับวิทยาลัยต้นสังกัดของตนเองต่างก็ยอมรับนับถืออำนาจบริหารปกครองและยินยอมอยู่ภายใต้กฎระเบียบของ NCAA) ด้วยข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการล่วงละเมิดสิทธิในการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการใช้ NIL ของนักกีฬาระดับวิทยาลัย ตลอดจนข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการผูกขาดทางการค้าในทำนองที่ว่า NCAA กับองค์กรผู้จัดการแข่งขันกีฬาระหว่างนักกีฬาสมัครเล่นในรูปแบบ Conference (องค์กรจัดระบบการแข่งขันกีฬาแบบ Conference) ซึ่งดำเนินงานภายใต้การกำกับดูแล ของ NCAA (Knight Commission on Intercollegiate Athletics, 2025) ควบคุมสิทธิในการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการใช้ NIL ของนักกีฬาระดับวิทยาลัยอย่างมีนัยสำคัญ โดยที่ปราศจากทางเลือกหรือมีทางเลือกที่จำกัดในการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการใช้ NIL ของตน ด้วยการใช้ความพยายามการผูกขาดการใช้สิทธิในการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการใช้ NIL ของนักกีฬาระดับวิทยาลัยที่อยู่ภายใต้สังกัดของตน ทำให้ NCAA (และองค์กรจัดระบบการแข่งขันกีฬาแบบ Conference) กับสโมสรกีฬาระดับวิทยาลัยสามารถแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการใช้ NIL ได้อย่างมหาศาล ในขณะที่นักกีฬาระดับวิทยาลัยถูกจำกัดสิทธิในการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการใช้ NIL อย่างยิ่งยวด (Smith, 2025) จนนำไปสู่คำพิพากษาของศาลแขวงสหรัฐอเมริกาสำหรับเขตตอนเหนือของแคลิฟอร์เนีย (United States District Court for the Northern District of California) ซึ่งตัดสินไปในวันที่ 6 มิถุนายน 2025 ในคดี House v. NCAA (House v. National Collegiate Athletic Association, No. 4:20-cv-03919-CW (N.D. Cal. July 26, 2024) (Document 450)) บทความนี้จึงมุ่งชี้ให้เห็นว่าคำพิพากษาของศาลสหรัฐอเมริกา ในคดี House v. NCAA ถือเป็นบรรทัดฐานให้ NCAA จัดวางระบบการทำธุรกิจกีฬาของตนไม่ไปกระทบต่อสิทธิในการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากชื่อเสียง ภาพลักษณ์ และรูปลักษณ์ของนักกีฬาระดับอุดมศึกษา และสโมสรกีฬาในวงการกีฬาสหรัฐอเมริกาที่อยู่ภายใต้ NCAA ก็ต้องปฏิบัติ

ตามอย่างเคร่งครัดเช่นกัน เพื่อไม่ให้เกิดพฤติกรรมในการประกอบธุรกิจแบบผูกขาดหรือการมีความประพฤติทางการค้าไปในทางที่สกัดกั้นการค้าอย่างเสรี

หลัก Amateurism

ชื่อเสียง ภาพลักษณ์ และรูปลักษณ์ หรือ NIL ย่อมเกิดจากการแสดงพฤติกรรมส่วนตัวในชีวิตประจำวันของนักกีฬาหรือเกิดจากการปฏิบัติตามบทบาทตามตำแหน่งหน้าที่ที่ถูกลงเฝ้าไว้โดยสโมสรกีฬาต้นสังกัด NIL ย่อมเกิดจากการแสดงพฤติกรรม การประพฤติปฏิบัติโดยตัวนักกีฬาเอง รวมทั้งการทำการกิจกรรมกีฬาหรือลงทำการแข่งขันกีฬาที่กลายเป็นเรื่องราวที่ดึงดูดผู้คนทั่วไปให้หันมาสนใจ ทั้งนี้สโมสรกีฬาต้นสังกัดร่วมกันกับนักกีฬาอาจกำหนดหรือกำกับการแสดงพฤติกรรม การประพฤติปฏิบัติ โดยใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์และความวิริยะอุตสาหะ ทำให้นักกีฬามี NIL ของตนเอง จะเห็นได้ว่าการที่นักกีฬาแสดงพฤติกรรมส่วนตัวหรือสร้างสรรค์การประพฤติปฏิบัติตามบทบาทในกิจกรรมกีฬา ได้อาจต้องมีการตัดสินใจในการกระทำหรือใช้สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์และความวิริยะอุตสาหะของตนเองในการประพฤติปฏิบัติตามบทบาทในกิจกรรมกีฬา อาจเป็นบ่อเกิดของ NIL ซึ่งนักกีฬาสามารถแสวงหาประโยชน์จาก NIL ของตนได้ (Taylor, 2022)

NIL ของนักกีฬามักถูกใช้เป็นเครื่องมือในการทำการตลาดของธุรกิจกีฬาหรือธุรกิจสินค้าและบริการอื่น ๆ เพื่อจูงใจให้ผู้บริโภคหันมาเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หรือกระตุ้นให้ผู้บริโภคหันมาใช้บริการธุรกิจกีฬาหรือธุรกิจอื่น ๆ การมี NIL ที่ดีและเป็นที่ดึงดูดต่อสาธารณชนคนหมู่มาก ย่อมมีมูลค่าทางเศรษฐกิจในตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นตัวของนักกีฬาเองหรือสโมสรกีฬาต้นสังกัดจึงมักใช้ NIL ที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจในตัวเองและสามารถนำเอาไปสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจแบบต่อยอดได้ เพื่อใช้สื่อสารทางการตลาด (Marketing Communication) (Fortunato, 2025) การแสดงพฤติกรรมในชีวิตประจำวันหรือการประพฤติปฏิบัติในกิจกรรมกีฬาของนักกีฬา อาจส่งอิทธิพลต่อความคิดที่จะหันมาใช้สินค้าหรือการตัดสินใจเลือกใช้บริการธุรกิจหนึ่งธุรกิจใด ประกอบกับนักกีฬาที่มีชื่อเสียงอาจแสดงพฤติกรรมไปในทางที่โน้มน้าวจูงใจให้สาธารณชนทั่วไปหรือคนหมู่มากหันมาเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ของธุรกิจที่วางจำหน่ายในท้องตลาด เหตุนี้เองนักกีฬาหรือสโมสรกีฬาต้นสังกัดของ

นักกีฬาจึงมักทำข้อตกลงหรือสัญญากับธุรกิจต่าง ๆ เพื่อยินยอมให้ธุรกิจสามารถนำเอา NIL ของตนเองหรือนักกีฬาภายใต้สังกัดไปใช้ประโยชน์ในธุรกิจการค้าผ่านช่องทางการทำโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่แผ่กระจายไป ซึ่ง NIL ของนักกีฬาในหลากหลายรูปแบบ ทำได้มากที่สุด NIL ที่ดีและเป็นที่ดึงดูดใจต่อสาธารณชนคนทั่วไป ย่อมช่วยสร้างทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมการรับรู้การให้บริการให้ตรงกลุ่มเป้าหมาย และเสริมสร้างความเข้าใจในประโยชน์ของสินค้าไปในทางบวก

จากเหตุผลที่กล่าวมาในข้างต้น ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมจึงใช้ NIL ของนักกีฬามาเป็นเครื่องมือแย่งชิงลูกค้าในท้องตลาด โดยที่การใช้ NIL มาช่วยในการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้าก็เป็นกลยุทธ์ทางธุรกิจอย่างหนึ่ง ด้วยการแข่งขันทางการค้าในธุรกิจอุตสาหกรรมในตลาดสหรัฐอเมริกาเป็นไปอย่างเข้มข้นเพื่อความอยู่รอดทางเศรษฐกิจและสร้างโอกาสทางการค้า (Holden, Edelman & McCann, 2025) ส่งผลให้ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมในตลาดสหรัฐอเมริกามองหาโอกาสในการใช้ NIL จากนักกีฬาที่เล่นกีฬาอยู่ในระบบการแข่งขันกีฬาระดับต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งโอกาสในการเข้าไปทำข้อตกลงทางการค้าหรือสัญญาทางธุรกิจกับสโมสรกีฬาหรือสมาคมกีฬาในลักษณะที่ทั้งภาคธุรกิจอุตสาหกรรมสามารถใช้ NIL ของนักกีฬาที่มีชื่อเสียงหรือบุคลากรทางการกีฬาที่เป็นที่รู้จักในสังคมมาแสวงหาประโยชน์ทางการค้าหรือส่งเสริมภาพลักษณ์ทางธุรกิจได้ ในอีกด้านหนึ่งสโมสรกีฬาหรือสมาคมกีฬาที่ได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากธุรกิจอุตสาหกรรมดังกล่าว ประโยชน์ทางเศรษฐกิจเช่นนี้อาจเกิดขึ้นจากการให้ผลตอบแทนที่เป็นเงินหรือทรัพย์สิน ตลอดจนการตกลงยินยอมทำความร่วมมือกันเป็นพันธมิตรทางธุรกิจ (Partners) ระหว่างองค์กร เพื่อดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจกีฬาร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจที่ตั้งเอาไว้ร่วมกันหรือการตกลงยินยอมให้ความสนับสนุนทางการเงินหรือช่วยเหลือสนับสนุนสินค้า (และบริการ) เพื่อสนับสนุนกิจกรรมกีฬาของสโมสรกีฬาหรือการแข่งขันกีฬาที่สมาคมกีฬาเป็นผู้จัดในรูปแบบของผู้สนับสนุนทางธุรกิจ (Sponsors) กล่าวอีกนัยหนึ่ง สัญญาหรือข้อตกลงเช่นว่านี้ที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่าย ได้แก่ สโมสรกีฬาหรือสมาคมกีฬา (หรือสมาคมกีฬาหรือภาคธุรกิจอุตสาหกรรม) ต่างฝ่ายต่างได้ประโยชน์ตอบแทนกันและกัน คู่ตกลงหรือคู่สัญญาแต่ละฝ่ายต่างก็ต้องตอบแทนประโยชน์ให้แก่กันและกัน สโมสรกีฬาหรือสมาคมกีฬาอาจตกลงยินยอมให้ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมใช้ NIL ของนักกีฬาที่อยู่ภายใต้สังกัดของตน เพื่อแลกกับประโยชน์

ทางเศรษฐกิจหรือผลตอบแทนทางธุรกิจบางอย่าง อีกด้านหนึ่งคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายในสัญญาเช่นว่านี้อาจตกลงยินยอมให้นักกีฬาเจ้าของ NIL ได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจบางอย่างจากการใช้ NIL ของตน

อาจมีคำถามว่าเหตุใดนักกีฬาที่อยู่ภายใต้สังกัดของสโมสรกีฬาหรือสมาคมกีฬาไม่อาจทำสัญญาหรือข้อตกลงโดยตรงกับภาคธุรกิจอุตสาหกรรมกีฬา เพื่ออนุญาตให้ใช้ NIL ของตนเองโดยตรง มีคำตอบตามมานั้นก็คือการที่นักกีฬายอมตนเข้ามาอยู่ภายใต้สังกัดของสโมสรกีฬาหรือสมาคมกีฬาที่ต้องทำข้อตกลงหรือสัญญาเข้ามาเป็นนักกีฬาภายใต้สังกัด ซึ่งข้อตกลงหรือสัญญาเข้ามาเป็นนักกีฬาภายใต้สังกัดมักแฝงสาระสำคัญที่ว่าหากนักกีฬาผู้เป็นเจ้าของ NIL ใช้ NIL ที่มีส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดไปเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสัญลักษณ์ทางการค้า (Trademark Symbols) หรือเครื่องหมายทางการค้า (Registered Trademark) ของสโมสรกีฬาหรือสมาคมกีฬาต้นสังกัดแล้ว ก็เสมือนหนึ่งว่านักกีฬาดังกล่าวทำการแทนหรือทำการในนามสโมสรกีฬาหรือสมาคมกีฬาต้นสังกัด สโมสรกีฬาหรือสมาคมกีฬาต้นสังกัดก็พึงได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือเรียกได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากภาคธุรกิจการค้าที่ใช้ NIL ของนักกีฬาที่อยู่ภายใต้สังกัดได้อย่างเต็มที่ ส่วนสโมสรกีฬาหรือสมาคมกีฬาต้นสังกัดจะแบ่งประโยชน์ทางเศรษฐกิจส่วนหนึ่งส่วนใดให้นักกีฬาที่อยู่ภายใต้สังกัดก็ได้ ซึ่งส่วนแบ่งประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่นักกีฬาได้รับก็มักเป็นจำนวนน้อยและนักกีฬบางส่วนมองว่าส่วนแบ่งประโยชน์ทางเศรษฐกิจไม่เหมาะสม ไม่คุ้มค่า (หรือไม่ได้สัดส่วน) กับการใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์เพื่อให้ได้มาซึ่ง NIL ของตนเอง (Foster, 2023)

หากนักกีฬาประสงค์ที่จะทำข้อตกลงหรือข้อสัญญากับภาคธุรกิจอุตสาหกรรมเพื่อตกลงยินยอมให้ใช้ NIL ของตนเอง ก็ย่อมเป็นไปตามหลักเสรีภาพในการทำสัญญา อันเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญในการทำสัญญาที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในทุกวงการ โดยที่คู่ตกลงหรือคู่สัญญาฝั่งนักกีฬาที่มีอิสระที่จะให้ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมรายหนึ่งรายใดใช้ประโยชน์จาก NIL ของตนเองได้ ในอีกด้านหนึ่งถ้าคู่ตกลงหรือคู่สัญญาฝั่งนักกีฬายินยอมอนุญาตให้ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมรายหนึ่งรายใดใช้ประโยชน์จาก NIL ของตนเองแล้ว ก็ย่อมต้องอ้างอิงหลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนาที่ต้องเคารพต่อการตัดสินใจของตนเอง ความยินยอมให้ใช้ NIL อยู่บนรากฐานของการแสดงเจตนาของนักกีฬาเพื่อให้ภาระผูกพันที่จะต้องให้ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมอีกฝ่ายหนึ่งใช้สอยหรือ

แสวงหาประโยชน์จาก NIL เพื่อแลกกับประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ตนเองพึงได้รับนั้นก็คือ ค่าตอบแทน (Compensation) ซึ่งเป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับนักกีฬาเพื่อตอบแทนที่นักกีฬายินยอมให้ใช้ NIL ซึ่งโดยมากมักอยู่ในรูปของตัวเงิน (Thompson, 2022) ถ้านักกีฬากับภาคธุรกิจอุตสาหกรรมทำข้อตกลงหรือสัญญาเกี่ยวกับการให้หรือได้รับสิทธิในการใช้ NIL ของนักกีฬา โดยที่นักกีฬาไม่ได้ใช้เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่ใช้กับสินค้าหรือบริการของสโมสรกีฬาหรือสมาคมกีฬา ประกอบกับการใช้ NIL ของตนเองเพื่อแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ก็ย่อมสามารถทำข้อตกลงหรือสัญญาอนุญาตให้ NIL ของตนเองได้ตามหลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนาและเสรีภาพของบุคคลในการทำสัญญา

การแก้ไขระเบียบ NCAA เช่นว่านี่จึงถือเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยเปิดโอกาสให้นักกีฬารุ่นเยาว์สามารถแสวงหารายได้จาก NIL มาเลี้ยงตนเองและครอบครัว ควบคู่ไปกับการนำเงินที่ได้มาใช้เป็นสนับสนุนการศึกษาของตนเองในระบบและใช้ส่งเสริมการเล่นกีฬาให้มีโอกาสพัฒนาตนเอง กลายมาเป็นนักกีฬาอาชีพในภายภาคหน้า การวางระเบียบ NCAA ที่เปิดโอกาสให้นักกีฬารุ่นเยาว์แสวงหารายได้จาก NIL ย่อมช่วยส่งเสริมเสรีภาพของนักกีฬารุ่นเยาว์ ตามหลักเสรีภาพในการทำสัญญา ที่สหรัฐอเมริกา (หรือมลรัฐในสหรัฐอเมริกา) ไม่ควรเข้าไปแทรกแซง แม้ว่า NCAA พยายามดำรงภาพลักษณ์และระบบการแข่งขันกีฬาตามหลัก Amateurism และไม่มีกฎหมายของรัฐ (หรือมลรัฐ) มาห้ามปรามอย่างเด็ดขาดหรือชี้ชัดว่าหลัก Amateurism ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ประเด็นปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตาม ปัญหาทางกฎหมายในอดีตเคยเกิดขึ้น นั่นก็คือ หากนักกีฬาระดับมัธยม (High School Athletes) หรือ นักกีฬาระดับอุดมศึกษา (College Athletes) ในสหรัฐอเมริกา ต้องการที่จะทำข้อตกลงหรือซื้อสัญญากับภาคธุรกิจอุตสาหกรรมเพื่อตกลงยินยอมให้ใช้ NIL ของตนเอง นักกีฬาระดับมัธยมหรือนักกีฬาระดับอุดมศึกษาในสหรัฐอเมริกาอาจต้องได้รับความยินยอมจาก NCAA ยินยอมให้ NCAA ได้รับส่วนแบ่งหรือประโยชน์ทางเศรษฐกิจบางอย่างร่วมกับสโมสรต้นสังกัดของตนเองได้ ในขณะเดียวกันกฎระเบียบของ NCAA ก็วางระเบียบไปในทำนองที่เปิดช่องให้

สโมสรต้นสังกัดของนักกีฬาระดับมัธยมหรือนักกีฬาระดับอุดมศึกษาที่อยู่ภายใต้สังกัดของตนเองสามารถแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือได้รับส่วนแบ่งทางการเงินจากการทำข้อตกลงหรือข้อสัญญากับภาคธุรกิจอุตสาหกรรมเพื่อตกลงยินยอมให้ใช้ NIL ของนักกีฬาระดับมัธยมหรือนักกีฬาระดับอุดมศึกษาที่อยู่ภายใต้สังกัด การออกกฎระเบียบของ NCAA ในทำนองนี้เสมือนหนึ่งเป็นการรับรู้ร่วมกันระหว่าง NCAA กับสโมสรกีฬาภายใต้สังกัด เพื่อผูกขาดการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการทำข้อตกลงหรือข้อสัญญาตกลงยินยอมให้ใช้ NIL ของนักกีฬาที่อยู่ภายใต้สังกัด (White, Ehrlich & Rodenberg, 2025) ในขณะเดียวกัน NCAA กับสโมสรกีฬาต้นสังกัดของนักกีฬาย่อมมีอำนาจบริหารปกครองกีฬาและมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจที่เหนือกว่านักกีฬาระดับมัธยมหรือนักกีฬาระดับอุดมศึกษาที่อยู่ภายใต้สังกัด จึงใช้อำนาจบริหารปกครองกีฬาและอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ถือโอกาสเปิดช่องทางเอาเปรียบนักกีฬาระดับมัธยมหรือนักกีฬาระดับอุดมศึกษาที่อยู่ภายใต้สังกัดของตน (แล้วการยอมตนเข้ามาอยู่ภายใต้อำนาจบริหารปกครองกีฬาของ NCAA และสโมสรกีฬาต้นสังกัดของนักกีฬาเหล่านี้ ย่อมเท่ากับว่านักกีฬาเหล่านี้ต้องยอมรับที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบของ NCAA (และของสโมสรกีฬาต้นสังกัด) โดยปริยาย) ซึ่งการวางกฎระเบียบของ NCAA ย่อมลดทอนเสรีภาพในการทำสัญญาของนักกีฬาระดับมัธยมและนักกีฬาระดับอุดมศึกษา จำกัดโอกาสในการแสวงหารายได้เพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อทางทำมาหาได้ทางเจริญของนักกีฬาระดับมัธยมและนักกีฬาระดับอุดมศึกษาภายใต้สังกัด เพราะนักกีฬาระดับมัธยมและนักกีฬาระดับอุดมศึกษาภายใต้สังกัดต้องรับภาระหรือถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพมากกว่าแรงงานปกติทั่วไปในสังคมสหรัฐอเมริกา และเป็นการจำกัดเสรีภาพในการทำข้อตกลงหรือสัญญาอย่างแท้จริง (Edelman & Carrier, 2025)

เหตุนี้เองก่อนปี 2021 ระเบียบของ NCAA (NCAA Rules) จึงไม่เพียงห้ามไม่ให้นักกีฬารุ่นเยาว์ในฐานะนักกีฬาสมัครเล่นแสวงหารายได้จาก NIL ในทางหนึ่งทางใดจากการร่วมกิจกรรมกีฬาหรือการแข่งขันกีฬา การวางกฎระเบียบห้ามแสวงหารายได้จาก NIL ในทางหนึ่งทางใดเช่นว่านี้เป็นข้อผูกพันระหว่าง NCAA สโมสรกีฬาต้นสังกัดของนักกีฬารุ่นเยาว์และนักกีฬารุ่นเยาว์ที่กำหนดให้นักกีฬารุ่นเยาว์ในฐานะนักกีฬาสมัครเล่นไม่สามารถแสวงหารายได้จาก NIL ไม่สามารถปฏิบัติแตกต่างไปจากระเบียบของ NCAA ภายในระยะเวลาที่กำลังเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาหรือการ

แข่งขันกีฬาของ NCAA อีกทั้งระเบียบของ NCAA ยังห้ามไม่ให้สมาคมกีฬาดันสังกัดของนักกีฬารุ่นเยาว์จ่ายค่าตอบแทนหรือมอบประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่นักกีฬารุ่นเยาว์ แต่ระเบียบของ NCAA ไม่ได้ห้ามสมาคมกีฬาดันสังกัดของนักกีฬารุ่นเยาว์มอบทุนการศึกษา (Scholarships) แก่นักกีฬารุ่นเยาว์เพื่อสนับสนุนให้นักกีฬารุ่นเยาว์ได้รับโอกาสทางการศึกษา รวมคู่ไปกับโอกาสในการเล่นกีฬาเพื่อหนทางเจริญก้าวหน้าของชีวิตในอนาคต ผลที่ตามมาจากการบังคับใช้ระเบียบของ NCAA ก่อนปี 2021 ส่งผลให้นักกีฬารุ่นเยาว์ไม่สามารถปรากฏตัวในสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เพื่อแสวงหารายได้หรือประโยชน์ทางการค้า ในทางกลับกันภาคธุรกิจการค้าก็ไม่สามารถใช้ NIL ของนักกีฬารุ่นเยาว์เพื่อทำการตลาดสินค้าหรือบริการของตนได้ หากนักกีฬารุ่นเยาว์ฝ่าฝืนระเบียบของ NCAA ที่มีผลบังคับใช้ก่อนปี 2021 เช่นว่านี้ นักกีฬารุ่นเยาว์ก็อาจเผชิญโทษทางวินัยถูกห้ามไม่ให้ลงทำการแข่งขันกีฬาภายใต้ระบบของ NCAA (Losing eligibility to play) ในทางเดียวกันสโมสรต้นสังกัดของนักกีฬารุ่นเยาว์ก็อาจได้รับโทษทางวินัย (Team Penalties) ตลอดจนอาจถูกริบรางวัลที่เคยได้รับจากการแข่งขันกีฬา (Vacated Wins)

แต่หลังจากวันที่ 1 กรกฎาคม 2021 ทาง NCAA ได้กำหนดนโยบายผ่อนปรนชั่วคราว (Interim Policy) อนุญาตให้นักกีฬารุ่นเยาว์แสวงหารายได้หรือประโยชน์ทางเศรษฐกิจจาก NIL โดยที่กระทบต่อสิทธิในการลงทำการแข่งขันกีฬาของ NCAA ในอีกด้านหนึ่ง NCAA ก็ยอมให้สมาคมกีฬาดันสังกัดของนักกีฬารุ่นเยาว์เปิดโอกาสให้นักกีฬารุ่นเยาว์สามารถแสวงหาชื่อเสียงเกียรติคุณหรือทางทำมาหาได้ทางเจริญจาก NIL ของตนเอง เช่น ค่าตัวสำหรับการปรากฏตัวในงาน (Appearance Fee) หรือค่าตอบแทนจากการแนะนำสินค้า (Endorsement Fee) อย่างไรก็ตาม NCAA ยังคงยึดหลัก Amateurism ที่ว่านักกีฬารุ่นเยาว์ในฐานะที่เป็นนักกีฬาสมัครเล่นไม่สมควรที่จะเล่นกีฬาเพื่อแสวงหารายได้หรือประโยชน์ทางเศรษฐกิจในลักษณะที่เป็น Pay-for-Play เป็นหลัก แต่ควรสนใจการศึกษาเล่าเรียนในระบบ ควบคู่ไปกับการทำกิจกรรมกีฬาในฐานะที่เป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาหรือนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นสำคัญ (Faucon, 2022) เพราะหาก NCAA เพิกเฉยต่อหลัก Amateurism ก็เท่ากับว่านักกีฬารุ่นเยาว์ในฐานะนักกีฬาสมัครเล่นก็สามารถมุ่งหารายได้อย่างเต็มตัวหรือมุ่งหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว โดยไม่จำเป็นต้องสนใจความก้าวหน้าทางการศึกษาของตน แล้วสโมสรกีฬาดันสังกัดของนักกีฬา (ที่มักเป็นสโมสรกีฬาของ

สถาบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรืออุดมศึกษา) ก็ไม่ต้องจ่ายเงินค่าตอบแทนหรือค่าจ้างให้กับนักกีฬารุ่นเยาว์ที่เข้ามาอยู่ภายใต้สังกัด เพราะ NCAA ยังไม่เปิดช่องให้นักกีฬารุ่นเยาว์เล่นกีฬาเป็นอาชีพเพื่อเลี้ยงตนแบบหลัก Professionalism ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในวงการกีฬาอาชีพทั่วไป เท่ากับว่าข้อตกลงหรือสัญญายอมให้นักกีฬารุ่นเยาว์เข้ามาอยู่ภายใต้สังกัดสโมสรกีฬาเพื่อสามารถเล่นกีฬาในระบบการแข่งขันกีฬา NCAA ในนามของสโมสรก็ไม่ใช่ข้อตกลงหรือสัญญาที่นักกีฬารุ่นเยาว์ยอมตกลงทำงานให้แก่สโมสรกีฬาต้นสังกัด และสโมสรกีฬาต้นสังกัดก็ไม่ต้องจ่ายค่าตอบแทนหรือสินจ้างตอบแทนจากการการเล่นกีฬาในนามสโมสรกีฬาต้นสังกัดให้

หลังจากปี 2021 ที่ NCAA แก้ไขระเบียบของตนไปในทางที่ผ่อนคลายความศักดิ์สิทธิ์ของหลัก Amateurism ประกอบกับ NCAA ผู้มีอำนาจบริหารปกครองระบบการแข่งขันกีฬาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาในสหรัฐอเมริกา ให้อำนาจบริหารปกครองกีฬาที่เหนือกว่าถือโอกาสอาศัยผ่อนคลายความศักดิ์สิทธิ์ของหลักดังกล่าวให้เสรีภาพในการแสวงหารายได้แก่นักกีฬารุ่นเยาว์ที่อยู่ภายใต้สังกัดอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งทำให้แนวโน้มที่สร้างความเป็นธรรมและเป็นไปในทิศทางที่สมประโยชน์แก่ผู้เยาว์ อีกด้านหนึ่ง บางมลรัฐในสหรัฐอเมริกา (U.S. States) ได้กำหนดกรอบของการใช้สิทธิของผู้เยาว์ในการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการทำข้อตกลงหรือสัญญาอนุญาตให้ใช้ NIL ตามหลักเสรีภาพในการทำสัญญาและหลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา เพื่อเปิดช่องให้นักกีฬารุ่นเยาว์สามารถแสวงหารายได้หรือประโยชน์ทางเศรษฐกิจจาก NIL ของตน โดยการกำหนดกำหนดระดับมลรัฐ (U.S. State Laws) ย่อมเป็นแนวทางให้แก่ NCAA สโมสรต้นสังกัดของนักกีฬารุ่นเยาว์ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใช้ในการพิจารณาว่านักกีฬารุ่นเยาว์ควรมีเสรีภาพในการทำข้อตกลงหรือสัญญาอนุญาตให้ใช้ NIL และให้อำนาจแก่ศาลที่จะสั่งให้นักกีฬารุ่นเยาว์สามารถทำข้อตกลงหรือสัญญาอนุญาตให้ใช้ NIL ของตนได้ ตัวอย่างเช่น มลรัฐแคลิฟอร์เนีย (California) ได้ออกกฎหมายมลรัฐบัญญัติการจ่ายเงินตอบแทนแก่นักกีฬาสำหรับการลงทำการแข่งขันกีฬาที่เป็นธรรม ค.ศ. 2019 หรือมลรัฐบัญญัติ Fair Pay to Play Act 2019 (ให้มีผลบังคับใช้ในปี 2023) (Wood, 2021) วางหลักเกณฑ์ให้มลรัฐสามารถใช้อำนาจเข้าไปแทรกแซงเพื่อคุ้มครองให้นักกีฬารุ่นเยาว์มีเสรีภาพในการทำข้อตกลงหรือสัญญาอนุญาตให้ใช้ NIL ในอีกด้านหนึ่งมลรัฐบัญญัติฉบับนี้ยังวางหลักเกณฑ์ให้นักกีฬารุ่นเยาว์สามารถมอบอำนาจให้ตัวแทนนักกีฬารุ่นเยาว์ (Licensed Agents)

เพื่อให้บุคคลดังกล่าวช่วยเหลือกิจการงาน ดูแลผลประโยชน์เรื่องต่าง ๆ และจัดการให้นักกีฬารุ่นเยาว์ได้รับค่าตอบแทนจากการใช้ NIL อย่างเป็นธรรม ข้อตกลงแต่งตั้งตัวแทนนักกีฬารุ่นเยาว์ต้องไม่เปิดช่องให้ตัวแทนนักกีฬาได้เปรียบนักกีฬารุ่นเยาว์จนเกินสมควร ไม่ว่านักกีฬารุ่นเยาว์ได้รับรู้ล่วงหน้าถึงข้อตกลงที่อาจนำไปสู่การเสียเปรียบ หรือไม่รู้ถึงการเสียเปรียบจากการทำข้อตกลงนั้นก็ตาม (Hendrickson, 2024) นั้นหมายความว่า NCAA สถาบันการศึกษา สมาคมนักกีฬาดั้งเดิมของนักกีฬารุ่นเยาว์ (อยู่ภายใต้สถาบันการศึกษา) หรือผู้เกี่ยวข้องกับนักกีฬารุ่นเยาว์ ก็ต้องดำเนินนโยบายหรือปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ไปในทางที่ส่งเสริมเสรีภาพในการทำสัญญาและความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนาในข้อตกลงของผู้เยาว์ เป็นต้น

สาระสำคัญที่ศาลได้วินิจฉัยมาในคดี House v. NCAA

มีข้อพิพาททางกฎหมายที่เกิดขึ้นความขัดแย้งจากการใช้อำนาจบริหารปกครองกีฬาของ NCAA ระหว่างนักกีฬารุ่นเยาว์ในฐานะนักกีฬาสมัครเล่นที่อยู่ภายใต้การบริหารปกครองกีฬาของ NCAA กับ NCAA และองค์กรจัดระบบการแข่งขันกีฬาแบบ Conference ซึ่งจัดการแข่งขันภายใต้อำนาจกำกับดูแลของ NCAA ข้อพิพาททางกฎหมายที่เกิดขึ้นมานี้เกี่ยวข้องกับการปรับใช้หลัก Amateurism ในระเบียบของ NCAA ข้อพิพาทระหว่าง NCAA และ องค์กรจัดระบบการแข่งขันกีฬาแบบ Conference กับนักกีฬารุ่นเยาว์ มีลักษณะเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับการใช้อำนาจบริหารปกครองนักกีฬารุ่นเยาว์ภายใต้สังกัดของ NCAA โดยที่ระเบียบของ NCAA มุ่งเน้นให้องค์กรจัดระบบการแข่งขันกีฬาแบบ Conference ภายใต้สังกัด NCAA และ NCAA ร่วมมือกัน ใช้อำนาจตามระเบียบของ NCAA เพื่อจำกัดการแสวงหารายได้หรือประโยชน์ทางเศรษฐกิจจาก NIL ของนักกีฬารุ่นเยาว์ภายใต้สังกัด ซึ่งการใช้อำนาจในทำนองนี้ เป็นบ่อเกิดแห่งความเสียหายต่อนักกีฬารุ่นเยาว์ เพราะจะทำให้ให้นักกีฬารุ่นเยาว์ที่เข้ามาเป็นนักกีฬารุ่นเยาว์ภายใต้สังกัดของสโมสรกีฬาดั้งสังกัดและเข้ามาสู่ระบบการแข่งขันของ NCAA หรือระบบการแข่งขันแบบ Conferences จำต้องรับภาระมากกว่าปกติ และเป็นการจำกัดทางเลือกในการแสวงหารายได้หรือประโยชน์ทางเศรษฐกิจเพื่อหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว ซึ่งเป็นการใช้อำนาจของ NCAA ในฐานะที่เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายเอกชนสหรัฐอเมริกาเป็นการใช้อำนาจบริหารปกครองกีฬาระดับมัธยมและอุดมศึกษาเพียง

รายเดียว มีอำนาจทางเศรษฐกิจเหนือสโมสรกีฬาที่เข้าร่วมกิจกรรมของ NCAA และองค์กรจัดระบบการแข่งขันกีฬาแบบ Conference และนักกีฬารุ่นเยาว์ภายใต้สังกัดของสโมสรกีฬาอย่างล้นเหลือ สโมสรกีฬาที่เข้าร่วมภายใต้ระบบการแข่งขันกีฬาของ NCAA และระบบการแข่งขันของ Conferences แต่ละราย ตลอดจนนักกีฬาภายใต้สังกัดของสโมสรกีฬาทุกคน จะต้องปฏิบัติตามระเบียบ NCAA อย่างเคร่งครัด อีกทั้ง NCAA กับองค์กรจัดระบบการแข่งขันกีฬาแบบ Conference ก็ร่วมมือกันอย่างเหนียวแน่นที่จะบังคับใช้มาตรการตามหลัก Amateurism เพื่อกดดันไม่ให้นักกีฬารุ่นเยาว์มีช่องทางทำมาหาได้ทางเจริญอย่างเสรี ซึ่งเป็นรูปแบบของการครอบงำตลาดอย่างเบ็ดเสร็จ (Monopolistic Cartel) (Kahn, 2007)

ข้อพิพาทนี้เกิดขึ้นในปี 2020 จากการที่ Grant House และ Sedona Prince ซึ่งเป็นอดีตนักกีฬาที่อยู่ภายใต้ระบบการแข่งขันของ NCAA และระบบการแข่งขันแบบ Conferences ได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแขวงสหรัฐอเมริกาเขตตอนเหนือของแคลิฟอร์เนีย (United States District Court for the Northern District of California) เป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการผูกขาดทางการค้า (Antitrust Lawsuits) โดย Grant House และ Sedona Prince (รวมทั้งโจทก์ร่วมคนอื่น ๆ) กล่าวหาว่า NCAA ใช้อำนาจบริหารปกครองสโมสรกีฬาและนักกีฬารุ่นเยาว์ที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาของ NCAA รวมทั้งใช้อำนาจหลัก Amateurism ในการใช้ระเบียบของ NCAA มาเป็นเครื่องมือในการกีดกันไม่ให้ Grant House และ Sedona Prince ในฐานะนักกีฬารุ่นเยาว์ สามารถแสวงหารายได้จากการอนุญาตให้ภาคธุรกิจการค้าสามารถใช้ประโยชน์จาก NIL ของตนได้ ในอีกด้านหนึ่ง Grant House และ Sedona Prince ยังบรรยายฟ้องอีกว่าระเบียบของ NCAA ที่มุ่งเน้นนำหลัก Amateurism มาปรับใช้ในงานที่ห้ามไม่ให้สโมสรกีฬาต้นสังกัดของนักกีฬารุ่นเยาว์จ่ายค่าตอบแทนหรือมอบประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้แก่นักกีฬารุ่นเยาว์ถือเป็นระเบียบที่มีถ้อยคำหรือข้อความฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายต่อต้านการผูกขาดทางการค้าสหรัฐอเมริกา (Pike, 2024) เพราะเท่ากับว่า NCAA มุ่งนำสร้างกฎระเบียบของตนไปในเชิงที่ตกลงรู้เห็นกับองค์กรจัดระบบการแข่งขันกีฬาแบบ Conferences ผ่านการการทำข้อตกลงร่วมกันว่าจะยึดถือระเบียบ NCAA ที่มุ่งจำกัดสิทธิในการแสวงหารายได้จากการอนุญาตให้ NIL ของนักกีฬารุ่นเยาว์ หรือการนำเอาหลัก Amateurism มาใช้เป็นทิศทางในการกำหนดนโยบายห้าม

นักกีฬารุ่นเยาว์แสวงหารายได้จากการอนุญาตให้ใช้ NIL ของนักกีฬารุ่นเยาว์ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะทำให้เสรีภาพในการทำข้อตกลงหรือสัญญาของนักกีฬารุ่นเยาว์เพื่อแสวงหาทางทำมาหาได้ หรือทางเจริญกับตัวของนักกีฬารุ่นเยาว์ลดลง

โจทก์บรรยายฟ้องในคดีนี้อย่างชัดเจนว่า NCAA และองค์กรจัดระบบการแข่งขันกีฬาแบบ Conference ซึ่งจัดการแข่งขันภายใต้อำนาจกำกับดูแลของ NCAA ทั้ง 5 หรือเรียกว่า Power Five Conferences ที่ประกอบไปด้วย (ก) Atlantic Coast Conference (ACC) (ข) Big Ten Conference (ค) Big 12 Conference (ง) Pac-12 Conference และ (จ) Conference Southeastern Conference (SEC) อันฝ่าฝืนต่อรัฐธรรมนูญต่อการผูกขาดทางการค้าเซอร์แมน หรือรัฐธรรมนูญ Sherman Antitrust Act ที่วางหลักเกณฑ์ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจการค้ารายหนึ่ง รายใดร่วมกับผู้ประกอบธุรกิจการค้ารายอื่น ๆ ที่แข่งขันในตลาดธุรกิจอุตสาหกรรมเดียวกันมี พฤติกรรมทางการค้าอย่างหนึ่งอย่างใดหรือประพฤติปฏิบัติในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อันเป็นการผูกขาดเสรีภาพในการประกอบธุรกิจการค้าของบุคคลอื่น หรือลดการแข่งขันในธุรกิจอุตสาหกรรมเดียวกัน หรือจำกัดการแข่งขันในตลาดธุรกิจอุตสาหกรรมนั้น ๆ และมิใช่เป็นการบังคับใช้ระเบียบ NCAA ด้วยความเป็นธรรมถือเป็นการละเมิดต่อสิทธิในทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของโจทก์ ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางทำมาหาได้ในธุรกิจอุตสาหกรรมกีฬาและทางเจริญ วงการกีฬาด้วยการปิดกั้นโอกาสแสวงหารายได้หรือประโยชน์ทางเศรษฐกิจจาก NIL ของโจทก์ ก่อให้เกิดความเสียหายที่อาจคำนวณความเสียหายเป็นตดเงินได้ ส่วนการคิดคำนวณค่าเสียหายนั้น เป็นรายละเอียดที่โจทก์นำสืบและแสดงเอาไว้ในชั้นพิจารณา

อนึ่ง รัฐบัญญัติต่อต้านการผูกขาดเคลย์ตันหรือรัฐธรรมนูญ Clayton Antitrust Act ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทอีกฉบับหนึ่งเกี่ยวกับการต่อต้านการผูกขาดทางการค้า ได้วางหลักเกณฑ์ให้ผู้เสียหายในคดีผูกขาดทางการค้าสามารถฟ้องร้องดำเนินคดีด้วยบุคคลเพียงคนเดียวหรือหลายบุคคล ในลักษณะที่เป็นการดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) เพื่อให้ตนเองหรือกลุ่มบุคคลที่ถูก เอารัดเอาเปรียบจากการผูกขาดทางการค้าอย่างไม่เป็นธรรมภายใต้สถานการณ์เดียวกัน ให้สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากการผูกขาดทางการค้าหรือการแสดงพฤติกรรมทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม ด้วยเหตุนี้จึงมีนักกีฬารุ่นเยาว์ในฐานะนักกีฬาสมัครเล่นที่ลงทำการแข่งขันในการแข่งขันกีฬาที่

NCAA ใช้อำนาจกำกับดูแลอยู่ ร้องสอดเข้ามาเป็นโจทก์ร่วมกับ Grant House และ Sedona Prince ในการดำเนินคดีแบบกลุ่มโดยอาศัยสิทธิตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ อีกด้านหนึ่งถ้าสถานการณ์การผูกขาดทางการค้าเกิดจากภาคธุรกิจการค้าที่มีพฤติกรรมเอารัดเอาเปรียบกลุ่มบุคคลอย่างไม่เป็นธรรม สร้างความเสียหายไปให้กับผู้ฟ้องร้องคดีและสาธารณชนในวงกว้าง รัฐบัญญัติฉบับนี้ยังวางหลักเกณฑ์ศาลสหรัฐอเมริกาต้องมีอำนาจสั่งให้ผู้มีพฤติกรรมผูกขาดทางการค้าจ่ายค่าเสียหายเป็นจำนวน 3 เท่า (Treble Damages) จากความเสียหายที่โจทก์เผชิญอย่างแท้จริง เหตุนี้เองศาลแขวงสหรัฐอเมริกาเขตตอนเหนือของแคลิฟอร์เนียจึงพิพากษาให้ NCAA และองค์กรจัดระบบการแข่งขันกีฬาแบบ Conference จำเลยรวมที่เข้ามาเป็นคู่ความในคดีนี้ ก็ต้องจ่ายค่าเสียหายให้แก่กลุ่มนักกีฬาที่เผชิญความเสียหายจากการบังคับใช้ระเบียบของ NCAA และการร่วมมือปฏิบัติตามระเบียบ NCAA ของผู้อยู่ภายใต้อำนาจบริหารปกครอง (หรือกำกับดูแล) ของ NCAA อันเป็นลักษณะที่เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องในการแสดงพฤติกรรมสกดกันไม่ให้แก่นักกีฬารุ่นเยาว์ในฐานะนักกีฬาสมัครเล่นสามารถใช้สิทธิทำข้อตกลงหรือสัญญาอนุญาตให้ใช้ NIL ในธุรกิจอุตสาหกรรมกีฬาหรือตลาดการค้าในสหรัฐอเมริกาได้อย่างเสรี

สรุปผล

กล่าวโดยสรุป คดี House v. NCAA ได้วางแนวบรรทัดฐานเอาไว้ชัดเจนแล้วว่า การวางระเบียบของ NCAA อันอยู่บนพื้นฐานของหลัก Amateurism ที่มุ่งสกดกันไม่ให้แก่นักกีฬารุ่นเยาว์ในฐานะนักกีฬาสมัครเล่น สามารถแสวงหารายได้หรือประโยชน์ทางเศรษฐกิจจาก NIL ของตนเองได้อย่างเสรี เท่ากับว่าเป็นการวางระเบียบของ NCAA ควบคุมหรือบังคับให้บรรดาองค์กรจัดระบบการแข่งขันกีฬาแบบ Conference ภายใต้สังกัดของตน ต้องดำเนินนโยบายตามระเบียบของ NCAA อย่างเคร่งครัด เท่ากับว่า NCAA และองค์กรจัดระบบการแข่งขันกีฬาแบบ Conference ภายใต้การกำกับดูแลของ NCAA ก็มีการประพฤติปฏิบัติหรือมีพฤติกรรมร่วมกันลดโอกาสในการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจ หรือจำกัดช่องทางการแสวงหารายได้ของนักกีฬารุ่นเยาว์ในฐานะนักกีฬาสมัครเล่น อันเป็นการแสดงพฤติกรรมร่วมกันผูกขาดทางการค้า โดยที่ NCAA ประพฤติปฏิบัติในสภาพตลาดธุรกิจการแข่งขันกีฬาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ที่มีผู้ใช้อำนาจบริหารปกครอง

กีฬาของตอนผูกขาดเพียงรายเดียวที่สามารถควบคุมหรือกำกับเสรีภาพในการทำข้อตกลงหรือสัญญาอนุญาตให้ใช้ NIL ของนักกีฬารุ่นเยาว์ได้ ทำให้นักกีฬารุ่นเยาว์มีช่องทางทำมาหาได้ทางเจริญที่จำกัด ด้วยเหตุนี้ NCAA และองค์กรจัดระบบการแข่งขันกีฬาแบบ Conference ภายใต้การกำกับดูแลของ NCAA ผู้ถูกฟ้องคดีจึงต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายจากการสร้างความเสียหายให้กับนักกีฬารุ่นเยาว์ในฐานะนักกีฬาสมัครเล่นผู้ฟ้องคดี เพราะการมีพฤติกรรมร่วมกันประพฤติดุปฏิบัติโดยฝ่าฝืนกฎหมายต่อต้านการผูกขาดทางการค้าของสหรัฐอเมริกา ย่อมเป็นเหตุให้นักกีฬารุ่นเยาว์ในฐานะนักกีฬาสมัครเล่นที่อยู่ภายใต้อำนาจบริหารปกครองของ NCAA ได้รับความเสียหายแก่เสรีภาพในการแสวงหารายได้หรือสิทธิในการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจ NCAA และบรรดาองค์กรจัดระบบการแข่งขันกีฬาแบบ Conference ผู้ถูกฟ้องคดีจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเพื่อการนี้

องค์ความรู้ใหม่จากการวิเคราะห์คดี House v. NCAA

ผู้เขียนมีข้อสังเกตดังต่อไปนี้ (ก) NCAA ในฐานะองค์กรกำกับดูแลการจัดการแข่งขันกีฬาระดับมัธยมและอุดมศึกษาในสหรัฐอเมริกา ย่อมมีอิสระในการบริหารปกครองกิจกรรมกีฬาหรือการแข่งขันกีฬาในหลากหลายชนิดกีฬาตามหลัก Amateurism โดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักกีฬารุ่นเยาว์มีส่วนร่วมกับการกิจกรรมกีฬาหรือการแข่งขันกีฬาของ NCAA เยี่ยงนักกีฬาสมัครเล่นที่เล่นกีฬาโดยไม่มุ่งแสวงหารายได้หรือประโยชน์ทางเศรษฐกิจ แต่ในความเป็นจริงแล้วการวางระเบียบของ NCAA ที่เคยเกิดขึ้นย่อมหลักเสรีภาพในการแสวงหารายได้หรือประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ควรเปิดโอกาสให้บุคคลธรรมดาในทุกช่วงอายุมีอิสระในการตกลงทางธุรกิจ แสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเอง รวมทั้งใช้สินค้าหรือบริการที่ตนเองมีมาเป็นปัจจัยแสวงหารายได้อย่างเสรีในตลาด ซึ่ง NCAA เคยจำกัดเสรีภาพในการแสวงหารายได้หรือประโยชน์ทางเศรษฐกิจจาก NIL ของนักกีฬารุ่นเยาว์เพื่อตอบสนองเป้าหมายในการรักษาภาพลักษณ์ขององค์กรเท่านั้น แต่ในคดีนี้ศาลของสหรัฐอเมริกาได้ใช้อำนาจตุลาการมาจำกัดอิสระในการบริหารปกครองกีฬาของ NCAA ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการวินิจฉัยคดีนี้จึงตกอยู่ที่ผู้เยาว์หม่มากในฐานะนักกีฬาสมัครเล่น (ข) การวางกฎระเบียบของ NCAA เพื่อบังคับควบคุมให้บรรดาองค์กรจัดระบบการแข่งขันกีฬาแบบ Conference การแข่งขันกีฬาหรือ

สโมสรกีฬาภายใต้สังกัดต้องร่วมมือปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ถือเป็นการแสดงพฤติกรรมมุ่งควบคุมการผูกขาดอำนาจการบริหารปกครองกิจกรรมกีฬาหรือการแข่งขันกีฬาที่สร้างผลลัพธ์อันก่อให้เกิดการปฏิบัติในธุรกิจอุตสาหกรรมกีฬาอย่างไม่เป็นธรรมต่อนักกีฬารุ่นเยาว์ในฐานะนักกีฬาสมัครเล่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสกัดกั้นห้ามปรามไม่ให้นักกีฬารุ่นเยาว์สามารถแสวงหารายได้จาก NIL และการใช้อำนาจเหนือนักกีฬารุ่นเยาว์ในการแสวงหาประโยชน์จาก NIL โดยที่ NCAA และสโมสรกีฬาภายใต้สังกัดสามารถอ้างอิงหลัก Amateurism เพื่อหลีกเลี่ยงการจ่ายค่าตอบแทนหรือมอบประโยชน์ทางเศรษฐกิจแบบเต็มเม็ดเต็มหน่วยให้กับนักกีฬารุ่นเยาว์จากการใช้ประโยชน์ใน NIL ของนักกีฬารุ่นเยาว์ที่อยู่ภายใต้สังกัดเพื่อประโยชน์ทางการค้า (ค) การทำสัญญาระหว่างสโมสรต้นสังกัดของนักกีฬารุ่นเยาว์กับนักกีฬารุ่นเยาว์เป็นไปอย่างยืดหยุ่น (Flexibility) โดยมุ่งเน้นให้ต่างฝ่ายต่างได้ประโยชน์ซึ่งกันและกันอันอยู่บนพื้นฐานของหลัก Amateurism ที่นักกีฬารุ่นเยาว์ได้รับทุนการศึกษาหรือประโยชน์อื่น ๆ ที่ไม่ให้ค่าจ้างหรือสินจ้าง แต่การที่นักกีฬารุ่นเยาว์ตกลงจะลงทำการแข่งขันกีฬาหรือปฏิบัติงานด้านกีฬาให้แก่สโมสรกีฬาต้นสังกัดของตน ก็ควรที่จะถือว่าเป็นการใช้แรงงานของผู้เยาว์ในอีกรูปแบบหนึ่ง โดยสโมสรกีฬาต้นสังกัดซึ่งมักจะเป็นหน่วยงานหรือองค์กรภายในสถาบันการศึกษาระดับมัธยมหรืออุดมศึกษาก็ควรจะจ่ายค่าจ้างหรือสินจ้างเป็นการตอบแทนแก่นักกีฬารุ่นเยาว์อย่างสมเหตุสมผล และ (ง) ศาลสหรัฐอเมริกา (ศาลแขวงสหรัฐอเมริกาเขตตอนเหนือของแคลิฟอร์เนีย) สถาบันตุลาการในระบบกฎหมายจารีตประเพณีใช้บทบาทหน้าที่ของตนในการตีความกฎหมายต่อต้านการผูกขาดทางการค้าทั้ง 2 ฉบับที่กล่าวมาในข้างต้น รวมทั้งวางบรรทัดฐานทางกฎหมายในเชิงส่งเสริมสนับสนุนให้นักกีฬารุ่นเยาว์ในฐานะนักกีฬาสมัครเล่นสามารถใช้สิทธิเพื่อแสวงหารายได้หรือประโยชน์ทางเศรษฐกิจจาก NIL ของตน โดยคำพิพากษาของศาลสหรัฐอเมริกาในคดีนี้ถือเป็นบรรทัดฐานให้ NCAA องค์กรจัดระบบการแข่งขันกีฬาแบบ Conference และสโมสรกีฬาในวงการกีฬาสหรัฐอเมริกาต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ทั้งยังช่วยกระตุ้นให้วงการกีฬาสหรัฐอเมริกาทระหนักถึงโทษภัยของการดำเนินพฤติกรรมในการประกอบธุรกิจแบบผูกขาดหรือการมีความประพฤติดังกล่าวไปในทางที่สกัดกั้นการค้าอย่างเสรี

เอกสารอ้างอิง

- Edelman, M. & Carrier, M. A. (2025). Of Labor, Antitrust, and Why the Proposed House Settlement Will Not Solve the NCAA's Problem. *Fordham Law Review*, 93(5), 1603-1617.
- Faucon, C. E. (2022). Assessing amateurism in college sports. *Washington and Lee Law Review*, 79(1), 3-99.
- Fortunato, J. (2025). An ethical application to student-athlete name, image, and likeness (NIL) sponsorship. *Journal of Intercollegiate Sport*, 18(1), 1-23.
- Foster, D. (2023). Who owns your name? The trend and economic impact of personal trademarks in the NCAA NIL aftermath. *The Journal of Business, Entrepreneurship & the Law*, 16(1), 139-166.
- Grimmett, E. H. (2014). NCAA amateurism and athletics: A perfect marriage or a dysfunctional relationship? An antitrust approach to student-athlete compensation. *Touro Law Review*, 30(3), 823-860.
- Hamilton, S. (2025). A new curveball: An analysis of the current NIL battle that is destabilizing the landscape of college athletics. *Journal of Intellectual Property Law*, 32(1), 142-172.
- Hendrickson, E. (2024). The "amateur" Division I athlete is becoming a thing of the past, so now what?: Addressing the action needed to preserve amateurism in college sports. *University of Miami Law Review*, 79(1), 186-227.
- Holden, J., Edelman, M., & McCann, M. (2025). (Still) anticompetitive college sports. *Entertainment, Arts, and Sports Law Journal*, 66(5), 1627-1678.
- Kahn, L. M. (2007). Markets: Cartel behavior and amateurism in college sports. *Journal of Economic Perspectives*, 21(1), 209-226.
- Knight Commission on Intercollegiate Athletics. (2025). *Brief on House v. NCAA Settlement (February 12, 2025)*. Knight Commission on Intercollegiate Athletics.

- Lens, J. (2025). Collegiate athletes' name, image, and likeness as a constitutionally protected interest. *SMU Law Review*, 78(1), 41-82.
- Pike, A. (2024). Antitrust law—A new era in college athletics: Is Arkansas the best state to play in? *University of Arkansas at Little Rock Law Review*, 46(4), 559-589.
- Smith, D. A. (2025). The evolution of the NCAA's antitrust challenges: NIL, revenue sharing, and the professionalization of college sports. *Journal of Education Finance and Law*, 50(1), 70-95.
- Taylor, A. (2022). NCAA v. Alston: The future of college sports in the name, image, and likeness era. *Rutgers University Law Review*, 75(1), 363-392.
- Thompson, T. P. (2022). Maximizing NIL rights for college athletes. *Iowa Law Review*, 107(3), 1347-1387.
- White, S., Ehrlich, S. C. & Rodenberg, R. (2025). Regulating college sports and collateral estoppel. *Texas Law Review Online*, 103, 202-219.
- Wood, S. (2021). More money, more problems: NCAA modernization and student athletes' right to compensation. *Texas A&M Journal of Property Law*, 7(2), 287-313.

การวัดและประเมินผลสมรรถนะหลักตามหลักสูตรฐานสมรรถนะสำหรับนักเรียน ระดับประถมศึกษา

Assessment and Evaluation of Core Competencies in the Competency- Based Curriculum for Primary School Students

อลิสรา คงปั่น¹ และสำราญ มีแจ้ง²

Alisara Kongpun and Samran Mejang

Received: September 28, 2025

Revised: November 01, 2025

Accepted: November 01, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งเน้นการศึกษาแนวทางการวัดและประเมินผลสมรรถนะหลักของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยอ้างอิงกรอบหลักสูตรฐานสมรรถนะซึ่งกำหนดสมรรถนะหลัก 6 ด้าน ได้แก่ สมรรถนะการจัดการตัวเอง สมรรถนะการคิดขั้นสูง สมรรถนะการสื่อสาร สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และสมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ และวิทยาการอย่างยั่งยืน การวัดและประเมินสมรรถนะจำเป็นต้องสะท้อนถึงความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้เรียนอย่างบูรณาการ เพื่อสะท้อนศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียน บทความนี้ได้วิเคราะห์แนวทางและวิธีการที่เหมาะสม เช่น การประเมินเชิงสถานการณ์ การประเมินภาระงานจริง แฟ้มสะสมงาน การสังเกต การประเมินตนเอง และการใช้วิธีการประเมินตามสภาพจริง เพื่อให้

¹ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2; Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2

² มหาวิทยาลัยนเรศวร; Naresuan University

Corresponding author, e-mail: kimeery_lovely@hotmail.com

ครูและผู้เกี่ยวข้องสามารถใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลย้อนกลับในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลสมรรถนะหลักไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ตรวจสอบผลการเรียนรู้ แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนและสร้างพื้นฐานที่มั่นคงต่อการปฏิรูปการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: การวัดและประเมินผล, สมรรถนะหลัก, หลักสูตรฐานสมรรถนะ, นักเรียนระดับประถมศึกษา

Abstract

This academic article focused on examining the approaches to assessing and evaluating core competencies of primary school students, based on the competency-based curriculum framework. The framework specified six core competencies: self-management, higher-order thinking, communication, teamwork, responsible citizenship, and sustainable coexistence with nature and science. The assessment and evaluation of competencies were required to reflect students' knowledge, skills, and attributes in an integrated manner, to capture the students' true potential. The article analyzed appropriate approaches and methods, such as situational assessment, authentic task assessment, portfolios, observation, self-assessment, and performance-based assessment, to enable teachers and relevant stakeholders to use the evaluation results as feedback for improving teaching and learning. These methods also aimed to promote learning that addressed individual differences among students. In conclusion, the assessment and evaluation of core competencies not only served to verify learning outcomes but also functioned as a key mechanism for enhancing student quality and establishing a solid foundation for the reform of Thai education in the 21st century.

Keywords: Assessment and Evaluation, Core Competencies, Competency-Based Curriculum, Primary School Students

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ได้นำมาซึ่งความท้าทายใหม่ต่อระบบการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถที่ก้าวพ้นจากการเรียนรู้เชิงความรู้เพียงอย่างเดียว ไปสู่การพัฒนาสมรรถนะ (Competency) ที่สามารถนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม แนวคิดการจัดการศึกษาเชิงสมรรถนะจึงได้รับการยอมรับและนำมาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนในหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทยที่ได้กำหนดหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum) เป็นทิศทางการปฏิรูปการศึกษา ในบริบทของประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้กำหนดสมรรถนะหลัก 6 ด้าน เพื่อเป็นเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ การจัดการตัวเอง การคิดขั้นสูง การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน สมรรถนะเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สะท้อนความสามารถรอบด้านของผู้เรียนในการเผชิญกับสถานการณ์จริง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการพัฒนาสมรรถนะอย่างบูรณาการ จึงกลายเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นช่วงวัยที่สำคัญต่อการวางรากฐานการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างไรก็ตาม ความท้าทายสำคัญของการจัดการศึกษาเชิงสมรรถนะ คือ การวัดและประเมินผล เนื่องจากสมรรถนะเป็นนามธรรมที่ซับซ้อน ครอบคลุมพฤติกรรม ความรู้สึนึกคิด และคุณลักษณะของผู้เรียน การใช้แบบทดสอบเชิงเนื้อหาเพียงอย่างเดียวไม่สามารถสะท้อนสมรรถนะได้อย่างแท้จริง การประเมินสมรรถนะจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การประเมินเชิงสถานการณ์ (Scenario-Based Assessment) การประเมินจากภาระงานจริง (Performance Tasks) และการประเมินโดยใช้แนวทางจิตวิทยาการวัดสมัยใหม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและสะท้อนศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียน

ดังนั้น การศึกษาแนวทางการวัดและประเมินผลสมรรถนะหลักตามหลักสูตรฐานสมรรถนะสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ไม่เพียงแต่ช่วยตรวจสอบผลลัพธ์การเรียนรู้ แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน สนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 และช่วยสร้างฐานข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับการกำหนดนโยบายการศึกษาในอนาคต

แนวคิดสมรรถนะ

สมรรถนะ (Competency) หมายถึง ความสามารถที่บุคคลหนึ่งมี ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะตัว ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยที่ความสามารถนี้จะทำให้บุคคลผู้นั้นทำผลงานได้ดีกว่าคนอื่น ๆ ในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน

สมรรถนะของผู้เรียน

สมรรถนะหลักที่สำคัญของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นสมรรถนะทั่วไป (Generic Competency) หรือสมรรถนะแกน (Core Competency) ซึ่งเป็นสมรรถนะข้ามวิชาหรือคร่อมวิชา คือเป็นสมรรถนะที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนได้ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ หลากหลาย หรือนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้สาระต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ลึกซึ้งขึ้น สมรรถนะในลักษณะนี้ เป็นสมรรถนะที่มีลักษณะ “Content Free” คือ ไม่เกาะติดเนื้อหาหรือไม่ขึ้นกับเนื้อหา เพียงแต่สมรรถนะบางสมรรถนะ อาจพัฒนาได้ดีกว่าเนื้อหาบางเนื้อหา ซึ่งมีความแตกต่างไปจากสมรรถนะเฉพาะ (Specific Competency) ที่เป็นสมรรถนะเฉพาะวิชา/สาขาวิชา ซึ่งจำเป็นสำหรับวิชานั้น ๆ ตัวอย่างเช่น ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จะมีสมรรถนะเฉพาะของวิชา เช่น สมรรถนะด้านหลักภาษา สมรรถนะด้านการประพันธ์ หรือในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ จะมีสมรรถนะเฉพาะของวิชา เช่น สมรรถนะด้านการวาดภาพ การปั้น การประดิษฐ์ เป็นต้น ดังนั้น สมรรถนะหลักสำคัญของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ระบุไว้ในที่นี้ ครูผู้สอนทุกรายวิชาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จึงสามารถช่วยกันพัฒนาสมรรถนะหลักเหล่านี้ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) ดังนี้

1. สมรรถนะการจัดการตนเอง หมายถึง การรู้จัก รัก เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การพัฒนาปัญญาภายใน ตั้งเป้าหมายในชีวิตและกำกับตนเองในการเรียนรู้และใช้ชีวิต การจัดการอารมณ์และความเครียด รวมถึงการจัดการปัญหาและภาวะวิกฤต สามารถฟื้นคืนสู่สภาวะสมดุล (Resilience) เพื่อไปสู่ความสำเร็จของเป้าหมายในชีวิต มีสุขภาวะที่ดีและมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ดี

2. สมรรถนะการคิดขั้นสูง หมายถึง สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตัดสินใจ อย่างมีวิจารณญาณบนหลักเหตุผลอย่างรอบด้าน โดยใช้คุณธรรมกำกับการตัดสินใจได้อย่างมี วิจารณญาณ มีความสามารถคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลด้วยความเข้าใจถึงความเชื่อมโยงของสรรพสิ่ง ที่อยู่ร่วมกันอย่างเป็นระบบ ใช้จินตนาการและความรู้สร้างทางเลือกใหม่ เพื่อแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

3. สมรรถนะการสื่อสาร หมายถึง มีความสามารถรับรู้ รับฟัง ตีความ และส่งสาร ด้วยภาษาต่าง ๆ ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา โดยใช้กระบวนการคิดซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ ความ เข้าใจ ในระบบคุณค่า การแก้ปัญหาาร่วมกันผ่านกลวิธีการสื่อสาร อย่างฉลาดรู้ สร้างสรรค์ มีพลัง โดยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม

4. สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม หมายถึง สามารถจัดระบบและ กระบวนการทำงาน กิจกรรม และการประกอบการใด ๆ ทั้งของตนเอง และร่วมกับผู้อื่น โดยใช้การ รวมพลังทำงานเป็นทีม มีแผน ขั้นตอน ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย มีภาวะผู้นำ มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการประสานความคิดเห็นที่แตกต่างสู่การตัดสินใจและแก้ปัญหาเป็นทีม อย่าง รับผิดชอบร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและจัดการความขัดแย้งภายใต้สถานการณ์ที่ยุ่งยาก

5. สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง หมายถึง การปฏิบัติตนอย่างรับผิดชอบต่อใน ฐานะพลเมืองไทยและพลโลก รู้เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น เคารพในกฎกติกาและ กฎหมาย มีส่วนร่วมทางสังคมอย่างมีวิจารณญาณ อยู่ร่วมกับผู้อื่นท่ามกลางความหลากหลาย เห็น คุณค่าของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีบทบาทในการตัดสินใจและสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยยึดมั่นในความเท่าเทียมเป็นธรรม ค่านิยมประชาธิปไตย และสันติวิธี

6. สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน หมายถึง มีความ เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของโลกและเอกภพและความสัมพันธ์ของคณิตศาสตร์

วิทยาศาสตร์และธรรมชาติในชีวิตประจำวัน ใช้และรู้เท่าทันวิทยาการเทคโนโลยี มีความอยากรู้ อยากเห็น ช่างสังเกต เห็นคุณค่า สามารถแก้ปัญหา หรือสร้างสรรค์นวัตกรรมได้เพื่อการดำรงชีวิต และอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป สมรรถนะของผู้เรียน หมายถึง ความสามารถที่แสดงออกมาเป็น พฤติกรรมที่เกิดจากการนำความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มา ประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาหรือทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ และการทำงาน

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะ

จากการทบทวนความหมายของสมรรถนะ ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าสมรรถนะที่เป็น คุณลักษณะของแต่ละบุคคล สามารถทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จนั้น มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจ (Motivation) ซึ่งเป็นมิติด้านคุณลักษณะที่อยู่ภายใน ดังนั้นคุณลักษณะ ดังกล่าวจะอธิบายได้ด้วยทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ ที่เป็นแรงผลักดันภายในตัวบุคคล เป็นความปรารถนาที่บุคคลจะได้รับความสำเร็จจาก การกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนเกิดความต้องการที่จะทำงานโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เป็น แรงจูงใจที่ทำให้บุคคลทำพฤติกรรม เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามมาตรฐานที่ตนกำหนดไว้ โดย มิได้มุ่งหวังรางวัลหรือสิ่งตอบแทนอื่น ๆ แรงจูงใจพื้นฐานของบุคคล 3 ประการ ได้แก่

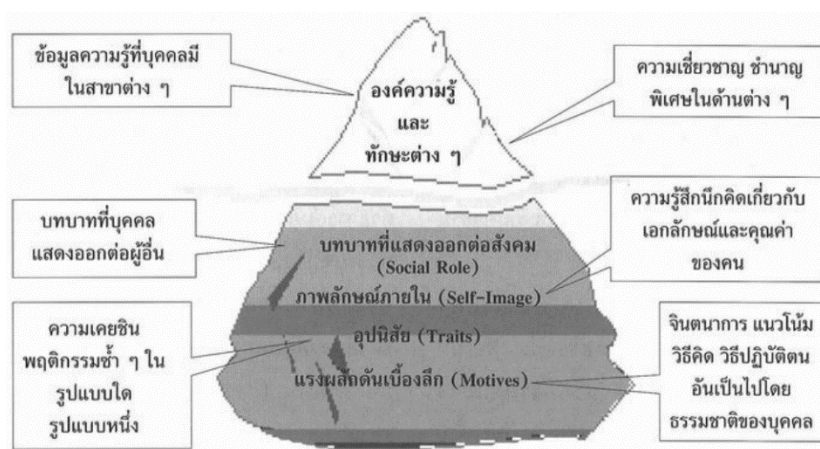
1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) คือ ความปรารถนาที่จะทำสิ่งใด ให้สำเร็จลุล่วง โดยพยายามแข่งขันกับเกณฑ์มาตรฐานอันดีเลิศ จะมีความรู้สึกเป็นทุกข์ กังวลไม่ สบายใจเมื่อประสบความสำเร็จหรืออุปสรรค

2. แรงจูงใจใฝ่สมาคม (Affiliation Motive) คือ ความปรารถนาที่จะเป็นที่ยอมรับ ของคนอื่นต้องการเป็นที่นิยมชมชอบของคนอื่น ต้องการมีเกียรติยศชื่อเสียงในสังคม สิ่งเหล่านี้เป็น แรงจูงใจที่จะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับจากบุคคลอื่น ๆ

3. แรงจูงใจใฝ่อำนาจ (Power Motive) คือ ความปรารถนาที่จะได้มาซึ่งอิทธิพลเหนือกว่าคนอื่นในสังคม ผู้ที่มีความจูงใจใฝ่อำนาจสูงจะเป็นผู้ที่พยายามควบคุมสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้ตนเองบรรลุ ความต้องการที่จะมีอิทธิพลเหนือคนอื่นในองค์กร

จากแรงจูงใจขั้นพื้นฐานของบุคคล 3 ประการดังกล่าว แมคเคลแลนด์ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากกว่าแรงจูงใจในด้านอื่น ๆ เพราะเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความประสบความสำเร็จมากที่สุด นอกจากนี้คุณลักษณะของคนที่มีความจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับสูงจะมีความต้องการ 3 ประการ ได้แก่ 1) ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement) เป็นความต้องการทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อความสำเร็จ 2) ความต้องการความผูกพัน (Need for Affiliation) เป็นความต้องการให้ผู้อื่นยอมรับ และ 3) ความต้องการอำนาจ (Need for Power) เป็นความต้องการอำนาจเพื่อมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น (McClelland, 1980)

ในช่วงที่นักวิชาการ นักบริหาร และหน่วยงานต่าง ๆ กำลังให้ความสนใจกับเรื่องของสมรรถนะกันอย่างแพร่หลาย เฟิร์นแฮม (Furnham 1990, quoted in Kierstead, 1998) ได้เขียนบทความเกี่ยวกับสมรรถนะ ใจความตอนหนึ่งว่า “สมรรถนะ เป็นศัพท์ใหม่ที่กำลังอยู่ในสมัยแมคเคลส์แลนด์ ผู้เสนอแนวคิดเรื่องสมรรถนะเป็นคนแรก ได้อธิบายเรื่องสมรรถนะโดยใช้โมเดลภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model) ดังภาพที่ 1 ซึ่งอธิบายได้ว่า ความแตกต่างระหว่างบุคคลเปรียบเทียบกับภูเขาน้ำแข็ง 2 ส่วน คือ ส่วนที่เห็นได้ง่ายและพัฒนาได้ง่าย คือส่วนที่ลอยอยู่เหนือน้ำ ได้แก่ ความรู้และทักษะต่าง ๆ ที่บุคคลมีอยู่ ซึ่งสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ไม่ยากนักด้วยการศึกษา ค้นคว้า อบรม และการฝึกฝนปฏิบัติ ส่วนที่มองเห็นได้ยาก คือ ส่วนใหญ่สุดที่อยู่ใต้ผิวน้ำ ได้แก่ แรงจูงใจ ลักษณะนิสัยภาพลักษณ์ของตนเอง และบทบาทที่แสดงออกในสังคมเป็นส่วนใหญ่ที่พัฒนาได้ยาก เพราะเป็นสิ่งที่ซ่อนอยู่ภายในตัวบุคคล ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมในการทำงานของบุคคลอย่างมาก (รัชนิวรรณ วนิชย์ถนอม, 2548)

ภาพที่ 1 โมเดลภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model)

นักวิชาการบางท่านเรียกส่วนที่ลอยอยู่เหนือกว่า ทักษะแข็ง (Hard Skills) และเรียกส่วนที่จมอยู่ใต้น้ำว่า ทักษะอ่อน (Soft Skills) การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมในการทำงานอย่างใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับคุณลักษณะที่บุคคลมีอยู่ซึ่ง ได้แก่ ความรู้ ความสามารถ ทักษะต่าง ๆ (ส่วนที่อยู่เหนือ น้ำ) และคุณลักษณะอื่น ๆ (ส่วนที่อยู่ใต้น้ำ) ของบุคคลนั้น

การวัดและประเมินสมรรถนะหลักของผู้เรียน

ความหมายของการวัด (Measurement)

“การวัด” เป็นการกำหนดค่าเป็นตัวเลขให้กับสิ่งที่ต้องการวัดโดยใช้กฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น เช่น การวัดความสูง น้ำหนัก ความรู้ความสนใจ ระยะทาง เวลา อุณหภูมิ องค์ประกอบของการวัด ประกอบด้วย 1) สิ่งที่จะวัด และ 2) กฎเกณฑ์การวัด สิ่งที่จะวัด หมายถึง คุณลักษณะ (Characteristics) หรือคุณสมบัติ (Properties) ของสิ่งที่ต้องการวัด เราไม่ควรวัดคนแต่จะวัดความรู้ความสามารถ หรือความสนใจของคน ในทำนองเดียวกัน เราจะไม่วัดอากาศแต่จะวัดอุณหภูมิของอากาศ สำหรับกฎเกณฑ์การวัดเป็นสิ่งที่ผู้วัดกำหนดขึ้น (วรรณดี แสงประทีปทอง,

2556) ยังเป็นกระบวนการบ่งชี้ผลผลิตหรือคุณลักษณะที่วัดได้จากเครื่องมือวัดผลประเภทใดประเภทหนึ่งอย่างมีระบบ (เยาวดี วิบูลย์ศรี, 2545)

การวัดเป็นการรวบรวมและเรียบเรียงลำดับข้อมูลข้อความหรือข่าวสารอย่างเป็นระบบ” ความหมายนี้จึงรวมทั้งกระบวนการ (Process) ซึ่งได้แก่ การรวบรวมการจัดเรียงและผล (Result) ของกระบวนการนั้น นั่นคือการวัดตามนัยนี้จึงหมายถึงหน่วยของการวัด เครื่องมือที่ใช้วัด และสิ่งที่ถูกวัดด้วย (Smith & Adams, 1965) ยังเป็นกระบวนการกำหนดตัวเลขให้บุคคลหรือลักษณะตามเกณฑ์เฉพาะการวัดต้องการการใช้ตัวเลขแต่ไม่ต้องพิจารณาคุณค่าของตัวเลขและการวัดให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการประเมิน (Ebel & Frisbie, 1986)

กล่าวโดยสรุป การวัด หมายถึง กระบวนการกำหนดค่าตัวเลขให้แก่คุณลักษณะหรือสมบัติของสิ่งที่ต้องการศึกษาอย่างมีระบบตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงปริมาณที่ชัดเจนและเชื่อถือได้ ข้อมูลจากการวัดนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำไปใช้ประกอบการประเมินผลหรือการตัดสินใจทางการศึกษาต่อไป เนื่องจากช่วยให้ผู้สอนและผู้บริหารสามารถทำความเข้าใจระดับความสามารถหรือคุณภาพของผู้เรียนหรือปรากฏการณ์ทางการศึกษานั้น ๆ อย่างเป็นรูปธรรมและยุติธรรม

ความหมายของการประเมิน (Evaluation)

การประเมิน หมายถึง กระบวนการใช้ดุลพินิจ (Judgment) และ/หรือค่านิยมของข้อจำกัดต่าง ๆ ในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยการเปรียบเทียบผลที่วัดได้กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เกณฑ์ที่กำหนดอาจเป็นเกณฑ์แบบสัมพัทธ์หรืออิงกลุ่ม หรือเกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) ก็ได้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2549) และยังเป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีระบบเพื่อบ่งถึงคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Scriven, 1967)

การประเมินผล (Evaluation: E) ยังเป็นการตัดสินคุณค่า (Judge: J) โดยวัดผล (Measurement: M) และตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ถูกประเมินเทียบกับเกณฑ์ (Criteria) หรือ $E = M + J$ บุคคลจะตัดสินใจประเมินผลว่าสิ่งใด ๆ มีคุณค่าสูงจากการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในใจของแต่ละบุคคลแล้วพบว่าสิ่งนั้นมีความสำคัญ มีคุณค่าและให้ความคุ้มค่า (Stufflebeam & Shinkfield, 2007)

กล่าวโดยสรุป การประเมิน คือ กระบวนการพิจารณาคุณค่า ความสำคัญ หรือคุณภาพของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ผ่านการเปรียบเทียบผลที่ได้กับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนด เพื่อให้ได้ข้อสรุปหรือคำตัดสินว่า สิ่งนั้น มีคุณภาพดีเพียงใด ควรรักษาไว้หรือควรปรับปรุงแก้ไขในด้านใด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การวัดและประเมินสมรรถนะจำเป็นจะต้องใช้เทคนิค/วิธีการที่ใช้ในการประเมินตามสภาพจริง เพื่อสังเกตการณ์กระทำ รวมถึงการแสดงออกของนักเรียนตามสภาพความเป็นจริง ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมถึงเลือกวิธีการที่หลากหลายในการประเมินการเรียนรู้ ดังนี้

1. การสังเกตการทำงานเดี่ยวและการทำงานกลุ่ม (Observation) เป็นการประเมินได้ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เป็นการประเมินร่วมด้วยกับการประเมินภาคปฏิบัติ และการประเมินตามสภาพจริง

2. การประเมินผลงาน (Assignment) การประเมินที่เกิดจากการมอบหมายงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลว่าผู้เรียนยังมีสิ่งที่จะต้องปรับปรุง ช่วยเหลืออย่างไร รวมถึงการสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับการจัดการเรียนการสอน

3. การสอบถาม สัมภาษณ์ (Interview, Questioning) ใช้การมีปฏิสัมพันธ์พูดคุย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้รวมถึงการประเมินการเรียนรู้ในกระบวนการ จุดดี คือ ตรวจสอบความเข้าใจได้ลึกซึ้งกว่าการวัดประเมินผลที่สื่อสารทางเดียว

4. การทดสอบ (Testing) เป็นการประเมินที่เป็นทางการ โดยใช้รูปแบบการทดสอบที่เป็นปรนัยและอัตนัย สามารถใช้ในการตรวจสอบความเข้าใจ ประเมินพัฒนาการการเรียนรู้ และวินิจฉัยการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อตรวจสอบความคลาดเคลื่อนในการเรียนรู้ โดยทั่วไปการทดสอบใช้ในการวัดคุณลักษณะด้านพุทธิพิสัย เช่น การคิดขั้นสูง

5. การบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม (Attendance) การประเมินการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ การสะท้อนผลการเรียนรู้จากผู้เรียนในการร่วมกิจกรรมได้เพิ่มเติม

6. การใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) การประเมินที่มีเป้าหมายในการเก็บรวบรวมชิ้นงาน ทราบถึงพัฒนาการแต่ละชิ้นงาน มีการสะท้อนผลการจัดทำชิ้นงานผ่านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชิ้นงานให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

7. การประเมินภาคปฏิบัติ (Performance Assessment) การประเมินที่ต้องอาศัยการสังเกต การวางแผน กำหนดสถานการณ์จำลองที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมที่ผ่านการฝึกฝนเรียนรู้มาแล้ว โดยมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินว่ามีเป้าหมายในการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านใดบ้าง

8. การประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) การประเมินที่มีความใกล้เคียงกับการประเมินภาคปฏิบัติ โดยทั่วไปเป็นการบูรณาการสมรรถนะที่สำคัญจากการฝึกฝนเรียนรู้เพื่อแสดงออกในสถานการณ์ความเป็นจริงหรือสถานการณ์ที่ผู้เรียนต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน

9. การประเมินผลในสถานที่ทำงานจริง (Workplace Assessment) การประเมินภายหลังจากการฝึกฝนผู้เรียนให้มีความพร้อมทั้งด้านความรู้พื้นฐาน ทักษะ ความสามารถ และเจตคติต่อการทำงานที่ดีเพื่อให้สามารถทำงานในสถานการณ์จริงในสถานที่ทำงาน ชุมชน หรือสถานประกอบการ เป็นต้น

10. การประเมินแบบศูนย์การประเมิน (Assessment Center) การประเมินสมรรถนะที่ประกอบด้วย สถานการณ์จำลองที่ออกแบบกิจกรรมเพื่อให้ผู้ประเมินได้แสดงออกถึงสมรรถนะแฝงที่อยู่ในตัวของผู้เรียนรู้ในลักษณะฐานปฏิบัติกิจกรรม โดยทั่วไปนิยมในการประเมินหลายสมรรถนะมีผู้ประเมินมากกว่าหนึ่งขึ้นไป

11. การประเมินตนเอง (Self - Assessment) การประเมินที่ผู้รับการฝึกฝนเรียนรู้ได้มีโอกาสในการพิจารณาความสามารถหรือการทำงานของตน ตระหนักหรือรับรู้ถึงจุดเด่นและจุดที่ควรได้รับการพัฒนาของตนเอง จากเกณฑ์การประเมินที่กำหนดขึ้น เพื่อให้ผู้ประเมินได้สารสนเทศในการฝึกฝนพัฒนาตนเองต่อไปในอนาคต

12. การประเมินเพื่อน (Peer Assessment) การประเมินที่ผู้ร่วมทำกิจกรรมฝึกฝนเรียนรู้ได้มีโอกาสในการให้สารสนเทศหรือข้อมูลย้อนกลับแก่เพื่อนร่วมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งทำให้ผู้ประเมินได้เห็นทั้งจุดเด่นและจุดที่ควรได้รับการพัฒนาของเพื่อนร่วมการทำกิจกรรมการเรียนรู้ นำมาสู่การสะท้อนกลับในการพัฒนาตนเองในอนาคตต่อไป

กล่าวโดยสรุป การประเมินสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพ ควรใช้วิธีการแบบหลากหลาย และสอดคล้องกับสภาพจริง ไม่เน้นเฉพาะข้อสอบ แต่ครอบคลุมทั้งการสังเกต การปฏิบัติจริง การมีส่วนร่วม และการสะท้อนตนเอง ซึ่งจะช่วยให้อาจารย์และผู้สอน เข้าใจผู้เรียนอย่างรอบด้าน และนำข้อมูลไปใช้ในการ พัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน ได้อย่างตรงจุด

สรุปผล

การวัดและประเมินผลสมรรถนะหลักตามหลักสูตรฐานสมรรถนะสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาไทย จากเดิมที่มุ่งเน้นเพียง การถ่ายทอดความรู้เชิงวิชาการ ไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยบูรณาการทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง สมรรถนะหลักทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การจัดการตนเอง การคิดขั้นสูง การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน เป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายในสังคมยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการประเมินสมรรถนะต้องอาศัยวิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องกับสภาพจริง เช่น การประเมินเชิงสถานการณ์ ภาระงานจริง การสังเกต แฟ้มสะสมงาน การประเมินตนเอง และการประเมินตามสภาพจริง ซึ่งช่วยสะท้อนศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง นอกจากนี้ การวัดและประเมินผลสมรรถนะยังทำหน้าที่เป็น กลไกสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ตลอดจนเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนการกำหนดนโยบายการศึกษาในระดับประเทศ

กล่าวโดยสรุป การประเมินผลสมรรถนะไม่เพียงมีบทบาทในการตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียน แต่ยังเป็น เครื่องมือเชิงกลยุทธ์ในการสร้างพลเมืองคุณภาพ และวางรากฐานสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษาไทย เพื่อสร้างผู้เรียนที่มีความพร้อมในการเผชิญกับโลกยุคใหม่อย่างยั่งยืน ทั้งในมิติของชีวิตส่วนตัว การเรียนรู้ต่อเนื่อง และการทำงานในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่องการวัดและประเมินผลสมรรถนะหลักตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ทำให้ได้รับองค์ความรู้ที่สำคัญหลายประการ

ประการแรก คือ ความเข้าใจในแนวคิดและความสำคัญของการจัดการศึกษาเชิงสมรรถนะ ซึ่งมีได้มุ่งเน้นเพียงการถ่ายทอดความรู้เชิงวิชาการ แต่เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถบูรณาการความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะไปใช้ในการดำรงชีวิตและแก้ปัญหาในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประการที่สอง คือ ความรู้เกี่ยวกับ สมรรถนะหลัก 6 ด้าน ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรฐานสมรรถนะ ได้แก่ การจัดการตัวเอง การคิดขั้นสูง การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน ซึ่งล้วนเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนระดับประถมศึกษาให้มีศักยภาพพร้อมต่อการเรียนรู้ในระดับสูงขึ้นและการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21

ประการที่สาม คือ องค์ความรู้ด้านการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับสมรรถนะ โดยตระหนักว่าการใช้ข้อสอบแบบเดิมเพียงอย่างเดียวไม่สามารถสะท้อนสมรรถนะที่แท้จริงของผู้เรียนได้ จำเป็นต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การประเมินเชิงสถานการณ์ ภาระงานจริง แฟ้มสะสมงาน การสังเกต และการประเมินตนเอง ซึ่งช่วยสะท้อนสมรรถนะของผู้เรียนได้อย่างครอบคลุมและรอบด้านมากยิ่งขึ้น

ประการสุดท้าย คือ องค์ความรู้เกี่ยวกับการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ ทั้งในเชิงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล การใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และการเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนการยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศในภาพรวม

กล่าวโดยสรุป องค์ความรู้ที่ได้รับจากบทความนี้ไม่เพียงแต่เพิ่มพูนความเข้าใจต่อการวัดและประเมินผลเชิงสมรรถนะ แต่ยังตอกย้ำความสำคัญของการบูรณาการหลักสูตร การสอน และการประเมินเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาผู้เรียนระดับประถมศึกษาให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของโลกยุคใหม่ และสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษาไทยอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2545). *การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัชนีวรรณ วณิชยณอม. (2548). การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์. *วารสารข้าราชการ*, 50(2), 10-24.
- วรรณดี แสงประทีปทอง. (2556). *การวัดและการประเมินผลการจัดการเรียนรู้, ประมวล สาระชุดวิชาการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ หน่วยที่ 10*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2549). *การวิจัยประเมินโครงการด้านการศึกษา*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *สมรรถนะหลัก 6 ประการ. Competency - based Education*. <https://cbethailand.com/หลักสูตร-2/กรอบหลักสูตร/สมรรถนะหลัก-6-ประการ>.
- Ebel, R. L. & Frisbie, D. A. (1986). *Essentials of Educational Measurement*. Prentice-Hall, Inc.
- Furnham, A. (1990). *The Protestant work ethic: The psychology of work-related beliefs and behaviours*. Routledge.
- Kierstead, J. (1998). *Personality and job performance: The role of individual differences in predicting job performance*. Public Service Commission of Canada.
- McClelland, D. C. (1980). *Human motivation*. Scott, Foresman.
- Scriven, M. S. (1967). The methodology of evaluation. In R. E. Stake (Ed.), *Perspectives of curriculum evaluation*. Rand McNally.
- Smith, F. M. & Adams, S. (1965). A theory of appropriate statistics. *Psychometrika*, 30, 99-127.

Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J. (2007). *Evaluation theory, models, & applications*.

John Wiley & Sons.